



Хто стварае школьныя падручнікі?

Як будаваць адносіны з нявесткай?

Эфектыўны рэцэпт супраць прастуды і грыпу

СТАР 5

СТАР 6

СТАР 7

УМАЦАВАЦЬ

ЭКСПАРТНЫ ПАТЭНЦЫЯЛ

Прэзідэнт даручыў у рамках крымінальнай справы прааналізаваць урон ад зрыву тэрмінаў мадэрнізацыі «Віцебскдрэва»

Мадэрнізацыя прадпрыемстваў канцэрна «Беллеспаперам» дасць магчымасць умацаваць экспартны патэнцыял Беларусі. Аб гэтым Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка заявіў учора на нарадзе аб стане і перспектывах развіцця арганізацый канцэрна «Беллеспаперам», перадае карэспандэнт БЕЛТА.

«Мы ўдзялялі і ўдзяляем асабліва ўвагу развіццю галіны, не шкадуем сродкаў на яе мадэрнізацыю, таму што бачым перспектывы яе якаснага прагрэсу і ўмацавання экспартнага патэнцыялу. А гэта валюта. Адсюль жорсткае патрабаванне аддачы капіталакладанняў, эфектыўнай работы ўсіх арганізацый», — заявіў кіраўнік дзяржавы.

Як адзначыў Прэзідэнт, няма такой галіны, якой апошнім часам удзялялася б столькі ўвагі, як прадпрыемствам канцэрна «Беллеспаперам» і асабліва дрэваапрацоўчай прамысловасці. «На жаль, галоўнай прычынай для гэтага сталі істотныя недахопы ў рабоце і зрывы працы мадэрнізацый прадпрыемстваў. З-за сур'ёзных парушэнняў фінансавай дысцыпліны, бескантрольнасці, адкрытай безгаспадарчасці давялося прымаць самыя жорсткія меры», — сказаў беларускі лідар.

Аляксандр Лукашэнка адзначыў, што пастаянна падкрэслівае важнасць і перспектывнасць лясной, цэлюлозна-папяровай і дрэваапрацоўчай прамысловасці, паколькі гэтыя галіны маюць добрую аічынную сыравінную базу і разгалінаваную вытворчую сетку. «Ніхто не спрачаецца, што нам трэба дыверсіфікаваць вытворчасць. Гэта працэс доўгі, пастаянны для нашай краіны з прычыны таго, што вельмі ўжым звязаны на рэсурсы, камплектуючы і іншыя па імпарце і слаба выкарыстоўваем сыра-

вінныя рэсурсы ўласнай краіны. Мадэрнізацыя дрэваапрацоўкі якраз павінна ўстраніць гэты перакосяк», — лічыць кіраўнік дзяржавы.

Прэзідэнт прывеў прыклад, што ў Беларусі на душу насельніцтва прыпадае 173 кубаметры лесу, што ў 2,5 раза вышэй за сусветны ўзровень. Тым не менш, да нядаўняга часу ў беларускім экспарте гэтай прадукцыі пераважаў лес-кружляк і танныя паўфабрыкаты. «Вывозілі лес, а купілі за валюту мэблю, якасную паперу і іншую прадукцыю з высокай дабаўленай вартасцю замест таго, каб вырабляць яе ў сябе», — заўважыў беларускі лідар.

Гэтым была абумоўлена неабходнасць кардынальна змяніць існуючыя падыходы і правесці маштабную мадэрнізацыю прадпрыемстваў як дрэваапрацоўчай, так і цэлюлозна-папяровай прамысловасці. «Можна сказаць, кропкавая мадэрнізацыя ў краіне: узялі некалькі прадпрыемстваў і вырашылі іх мадэрнізаваць», — удакладніў Аляксандр Лукашэнка.

Аляксандр Лукашэнка нагадаў, што пры назначэнні Юрыя Назарава старшынёй канцэрна «Беллеспаперам» былі пастаўлены дакладныя задачы па наведванні парадку на ўсіх прадпрыемствах і забеспячэнні завяршэння мадэрнізацыі ў намечаныя тэрміны.

У ходзе нарады кіраўнік дзяржавы запатрабаваў адказаў на пытанні аб тым, якія меры прымаюцца для паскарэння мадэрнізацый прадпрыемстваў галіны, выхаду на праектную магутнасць, а таксама наколькі ўзрастае глыбіня перапрацоўкі сыравіны і будзе забяспечаны выпуск вырабаў з высокай дабаўленай вартасці. «Акцэнтную ўвагу на гэтым аспекце, таму што насцярожвае намер адпраўляць на экспарт 60 працэнтаў пліт, якія вырабляюцца на абноўленай вытворчасці. Гэта значыць, зноў паўфабрыкат бу-

дзем гнаць за мяжу. Ці па-гаспадарску гэта? Чаму б замест паўфабрыкату не прадаваць гатовыя вырабы з большай дабаўленай вартасцю, напрыклад, мэблю?», — паставіў пытанне Прэзідэнт.

Кіраўнік дзяржавы таксама пацікавіўся тым, якімі чакаюцца эканамічныя вынікі мадэрнізацыі: рост аб'ёмаў вытворчасці і экспарту, імпартазамышчэнне і павышэнне якасці тавараў.

Аляксандр Лукашэнка даручыў у рамках крымінальнай справы прааналізаваць урон ад зрыву тэрмінаў мадэрнізацыі «Віцебскдрэва».

«Запрасіце генеральнага пракурора і даручыце ў рамках крымінальнай справы разгледзець усе пытанні і палічыць страты. Са мной узгадняць не трэба. Калі трэба за кімсьці сачыць аператыўна, саджаць у следчы ізалятар — саджайце», — даручыў Аляксандр Лукашэнка, звяртаючыся да кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Андрэя Кабякова.

Прэм'ер-міністр Міхаіл Мясніковіч далажыў, што ўрад браў на сябе абавязальствы запусціць вытворчасці на «Віцебскдрэва» ў снежні. «Гэта тры заводы: фармаванне пліты, яе шліфоўка і ламінаванне. У сярэдзіне снежня была атрымана першая пліта. Цяпер ідзе наладка тэхналагічных рэжымў. Трэба ўвязаць цяпер усе тры вытворчасці ў аўтаматычны рэжым, і прадпрыемства будзе працаваць», — расказаў ён.

Што датычыцца пытання выканання абяцання, прэм'ер-міністр выказаў думку, што сістэмных недахопаў пры вырашэнні гэтага пытання дапушчана не было. «Гэта новая тэхналогія, і яна цяпер наладжваецца ў аўтаматычным рэжыме. Было жаданне зрабіць гэта ў снежні, але ёсць усе падставы для таго, каб у лютым работа была забяспечана», — адзначыў Міхаіл Мясніковіч.

ЗАЛАТЫЯ РУКІ ВЯСКОВАГА СВЯТАРА

Узвядзенне царквы ў вёсцы Сіманчы без перабольшвання называюць народнай будоўляй: мясцовыя жыхары і прыхаджане з суседніх вёсак не толькі ахвяруюць уласныя грошы, але і бяруць неспрадны ўдзел у будаўнічых работах. Ходам аднаўленчых работ кіруе мясцовы святар айцец Іаан (Іван Харытонавіч Пальнін). Ужо дзейнічае новазбудаваная царква Богаяўлення, побач з ёю ўзводзіцца царква-званіца Параскевы Пятніцы. Працы яшчэ шмат і, не звязаючы на марознае надвор'е, яна не спыняецца. Многія складаныя работы выконвае сам святар (на фота). Вяскоўцы ведаюць, што ў духоўнага настаўніка яшчэ і залатыя рукі.

Анатоль КЛЯШЧУК. Фота аўтара.

Лельчыцкі раён.



Медыяпрастора

Так учора ахарактарызаваў асноўныя тэндэнцыі на аічынным медыярэнку міністр інфармацыі Беларусі Алег Праляскоўскі на пасяджэнні калегіі Міністэрства па выніках мінулага года.

БУЙНЫЯ МЕДЫЯХОЛДЫНГІ, ЯКАСНЫЯ «РАЁНКІ», ЗАХАВАННЕ АЎДЫТОРЫ



Палітыкі». Пры гэтым, па яго словах, былі створаны ўмовы, каб кожнае выданне стала вядомым брэндам, набыло свой твар. Міністр дадаў, што рэфармаванне беларускай медыясферы не запатрабавала дадатковых бюджэтных выдаткаў. Наадварот, па рэдакцыях масавых палітычных газет у 2013 годзе была дасягнута значная эканомія бюджэтных сродкаў.

Пра медыяхолдынгі

«Беларусь стала прызнанай камунікацыйнай пляцоўкай для правядзення буйных міжнародных мерапрыемстваў. Сярод іх — XV Сусветны кангрэс рускай прэсы, Беларускі міжнародны медыяфорум, Беларуска-Расійскі форум маладых журналістаў і іншыя», — падсумоўваў вынікі года міністр. Аднак не толькі гэтым запомніўся 2013-ы. Летас працягвалася праца па стварэнні медыяхолдынгаў: выдавецкага дома «Звязда» культуралагічнай накіраванасці і грамадска-палітычнага на базе газеты «Светская Беларусь». «Іх стварэнне прайшло без узрушэння. Пры гэ-

тым у першую чаргу ўлічваліся інтарэсы творчых работнікаў і адміністрацыйнага персаналу. Ніхто не быў пакрыўджаны. Гэта было самае галоўнае патрабаванне і Адміністрацыі Прэзідэнта, і ўрада», — падкрэсліў Алег Праляскоўскі. Наконт мэты аб'яднання вы-

Пра «раёнкі», тэлебачанне і аўтарскія правы

Алег Праляскоўскі чарговы раз звярнуў увагу на развіццё рэгіянальнай прэсы: «Сёння магчымасць выпускаюць якасную рэгіянальную газету ёсць ва ўсіх. Адсутнасць выніку можна патлумачыць толькі безыніцыятыўнасцю, жаданнем «вехаць» на тых напрацоўках, якія ўжо даўно астатэлі».

У той жа час нядарна сябе адчуваюць доллар і еўра. Апошняе на гэтым тыдні, хоць і здолела троху паціхнуць (з-за пазітыўных паказчыкаў ВУП Злучаных Штатаў), усё роўна трымалася годна.

У нашай краіне сітуацыя наступная. Долар вырас на 40 рублёў (плюс 0,4%) да 9640. Еўра патаннела на 90 рублёў (мінус 0,7%) да 13050. Расійскі рубель адступіў яшчэ на 6 грашовых адзінак (мінус 2,1%) да 274.

Уладзіслаў КУЛЕЦКІ.

ЦЫТАТА ДНЯ



Аляксандр ШАМКО, міністр спорту: «Работа на аптымізацыі фінансавання падрыхтоўкі спартсменаў асобных відаў, якія не маюць высокіх шанцаў на паспяховае выступленне на міжнародных спаборніцтвах, атрымлае працяг і сёння. Падобная дзейнасць, як і раней, будзе нацэлена на выкараненне практыкі «спартыўнага турызму». Гэта азначае, што Беларусь на найбольш значных спаборніцтвах павінна прадстаўляць атлеты, здольныя канкураваць на роўных з сапернікамі за самыя высокія месцы. Дарчы, летас на чэмпіянатах, Кубках, першынствах свету і Еўропы прадстаўнікамі нашай краіны заваявана 520 медалёў. На чэмпіянатах свету ў алімпійскіх відах спорту іх значэнне роўна 24-м, у тым ліку 11-ці — у вышэйшых, уключна ў праграму Алімпіяд».

Курсавае розніца

Долар ЗША	9640,00
Еўра	13050,00
Рас. руб.	274,00
Укр. грыўня	1137,85

ЗАПАВОЛІЦЬ РОСТ СПАЖЫВЕЦКІХ ЦЭН

Грашовая-кредытная палітыка ў Беларусі ў 2014 годзе захавала стратэгічную накіраванасць на падтрыманне цэнавай стабільнасці ў эканоміцы як асновы для яе збалансаванага развіцця. Зніжэнне працэнтных ставак будзе праводзіцца паступова. Аб гэтым было сказана на пашыраным пасяджэнні праўлення Нацыянальнага банка, паведамляе БЕЛТА.

Удзельнікі пасяджэння абмеркавалі задачы на 2014 год. «Галоўная мэта — запаволіць рост спажывецкіх цэн да 11 працэнтаў. На гэта будзе накіраваны ўсе інструменты Нацыянальнага банка, а рашэнні па іх выкарыстанні будзе прымацца з улікам знешніх і ўнутраных макраэканамічных умоў», — падкрэсліваецца ў паведамленні Нацыянальнага банка.

Найважнейшай сумеснай задачай Нацыянальнага банка і ўрада Беларусі з'яўляецца таксама

захаванне золатавалютных рэзерваў з улікам неабходнасці ажыццяўлення выплат па даўгах краіны. «Крыніцы іх папаўнення прапрацаваны», — адзначаюць у Нацбанку.

У 2014 годзе захаванне строга манетарнай палітыкі. «Зніжэнне працэнтных ставак будзе праводзіцца паступова, забяспечваючы прывабнасць і захаванасць зберажэнняў у нацыянальнай валюце. Стаўка рэфінансавання будзе ўстанаўлівацца на узроўні, неабходным для дасягнення цэнавай стабільнасці, што ў многім будзе залежаць ад макраэканамічных умоў», — паведамліў у Нацыянальным банку.

Асабліва ўвага будзе ўдзелена падтрымцы малага і сярэдняга бізнесу. «Гэта катэгорыя кліент-павінна стаць прыярытэтнай для ўсіх банкаў без выключэння. Як з пазіцыі колькасці і якасці аказваемых паслуг, так і з пункту гледжання даступнасці кредитных рэсурсаў», — звяртаюць увагу ў Нацбанку.

ХРОНІКА АПОШНІХ ПДЗЕЙ

МІНАБОРОНЫ УКРАЇНЫ ЗАКЛІКАЕ ЯНУКОВІЧА СТАБІЛІЗАВАЦЬ СИТУАЦЫЮ ў КРАЇНЕ

Вайскоўцы і работнікі апарату міністэрства абароны ўгаднілі тэкст звароту да прэзідэнта Украіны — вярхоўнага галоўнакамандуючага ўзброеных сіл Віктара Януковіча, у якім заклікаюць стабілізаваць сітуацыю ў дзяржаве. Пра гэта паведамляе прэс-служба мінабароны. «Выказаючы сваю грамадзянскую пазіцыю, вайскоўцы і работнікі УС Украіны, якія праходзяць службу і працуюць у апаратах міністэрства абароны Украіны, заклікалі вярхоўнага галоўнакамандуючага ў рамках дзейнага заканадаўства прыняць неадкладныя захады па стабілізацыі сітуацыі ў краіне і дасягненні згоды ў грамадстве», — адзначаецца ў паведамленні. Удзельнікі сходу ў мінабароны заслужылі міністра абароны Украіны Паўла Лебедзева і яго наместнікаў і выказалі занепакоенасць сітуацыяй, якая склалася ў апошні час ва Украіне. «Вайскоўцы і работнікі УС Украіны назвалі недапушчальнымі словы заклі да дзяржаўных установаў, перашкоды прадстаўнікам органаў дзяржаўнай улады і мясцовага самакіравання выконваць свае абавязкі, адначасова, што далейшая эскаляцыя супрацьстаяння пагражае тэрытарыяльнай цэласнасці дзяржавы», — адзначылі ў прэс-службе.

АБАМА ЛІЧЫЦЬ АЛІМПІЯДУ ў СОЧЫ БЯСПЕЧНАЙ



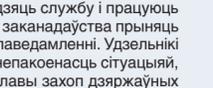
За тыдзень да старту зімовай Алімпіяды ў Сочы, пытанні забеспячэння бяспекі якой не даюць спакою ні расійскім сілавікам, ні скептычнам настроеным замежнікам, амерыканскі прэзідэнт заявіў, што лічыць мерапрыемства цалкам бяспечным. У інтэрв'ю CNN на пытанне аб тым, ці стаў бы ён адгаворваць блізкіх ад пазедкі на Гульні, улічваючы пагрозы тэрарыстаў, Барак Абама адказаў адмоўна. «Я сказаў бы, што Сочы цалкам бяспечны. Падобныя рызыкі папросту заўсёды існуюць, калі справа тычыцца мерапрыемстваў падобнага маштабу», — заявіў Абама. Нельга, паўтарыў ён, цалкам выключыць верагоднасць таго, што нешта можа быць не па плане. «Як мы з вамі бачылі тут жа, у ЗША, на Бостанскім марафоне, рызыка ёсць заўсёды, калі ёсць гэтыя «ваўкі-адзіночкі» ці этнічныя ячэйкі, якія ставяць за мэту нанесці людзям шкоду», — сказаў Абама.

ПЕНТАГОН ПРЫЗНАЧЫЎ НАРКАМАНАЎ і «ДВОЕЧНІКАЎ» ў ЯДЗЕРНЫХ СІЛАХ

Кіраўнік Мінабароны ЗША Чак Хейгел вырашыў правесці праверку асабістага складу амерыканскіх ядзерных сіл, усумніўшы ў здольнасці некаторых ваеннаслужачых «адпавядаць тым высокім патрабаванням», якія прадугледжвае іх праца. Прычынай паслужылі скандалы з ужываннем наркатыкаў і са спісаннем на іспытах. Кіраўнік ваеннага ведамства правёў шэраг нарад. У выніку павінна з'явіцца праграма па «вадаруленні» ядзерных сіл Злучаных Штатаў. Прэс-сакратар Пентагона Джон Кірбі, выступаючы на брыфінгу 23 студзеня, заявіў, што сумненні ў міністра з'явіліся пасля нядаўняга візіту на ваенную базу ў штаце Ваёмінг. Па словах Кірбі, кіраўнік Мінабароны «падзяляе расчараванне камандуючага ВПС» з нагоды з'яўлення паведамленняў аб ужыванні наркатыкаў у радах амерыканскіх ядзерных сіл і спісанні на кваліфікацыйных іспытах тых афіцэраў, якія па інструкцыі павінны адказваць за запуск ракет з ядзернымі боегалоўкамі.

ПАДРАБЯЗНАСЦІ

НАВЕДВАННЕ БАРА ПАЛЯПШАЕ ПСІХІЧНЫ СТАН МУЖЧЫНЫ



Медыцынскі даследчы савет апытаў мужчын ва ўзросце 30-35 гадоў з Заходняй Шатландыі. Экспертаў цікавіла тое, як наведванне паба ўплывае на паводзіны і псіхічны стан мужчын, піша The Daily Mail. Было даказана: наведванне паба з сябрамі надзвычай карыснае. Яно дапамагае расслабіцца, раскрыцца, свабодна пагаварыць пра свае эмоцыі і палепшыць настрой. У цэлым пад уздзеяннем алкаголю мужчыны пачыналі паводзіць сябе не так, як дуктуюць старзатыпы («стандартны мужчына» заўсёды перажывае ўсё ў сабе). У выніку толькі ў пабе людзі маглі дазволіць сабе выказаць эмоцыі, чаго не рабілі ў штодзённым жыцці, падкрэсліваюць эксперты. Калі чалавек выпівае ў кампаніі, ён жартуе, смяецца. Праўда, у такім абмежаваным часе нельга не заўважыць і небяспекі: сумеснае прыняццё спіртнага можа выліцца ў перавышэнне нормы. А актыўнае спажыванне спіртнога пагражае ранняй смерцю ў выніку шэрагу захворванняў. І мужчын гэта тычыцца больш, чым жанчын.

КОРТАКА

Па выніках 2013 года ў нашай краіне агульная колькасць зарэгістраваных злачынаўстваў у параўнанні з 2012 годам зменшылася на 5,3%. Пры гэтым скарацілася рэцідывная, падлеткавая і «п'яная» злачынанасць.

Наведвальнікі палацкага Музея гісторыі архітэктуры Сафійскага сабора цяпер могуць скарыстацца індывідуальным партатыўным электронным экскурсаводам (аўдыягідам).

З 1 лютага на 50 працэнтаў павялічваецца кошт акцызных марак, прызначаных для маркіроўкі алкагольных напіткаў і тытунёвых вырабаў.

Першы цэнтр караваняў створаны ў Беларусі. Ён прапрацуе ў Мінскім раёне і прызначаны садзейнічаць развіццю і папулярнасці аўтамабільнага турызму, падарожжаў з прахываннем у аўтадамах або аўтапрычэпах.

У 2013 годзе ў параўнанні з 2012-м колькасць дарожна-транспартных здарэнняў знізілася на 511, загінуў — на 147, параненых — на 606. Зменшылася колькасць ДТЗ, якія адбыліся па віне п'яных вадзіцеляў.

ЯК ЗАСЦЕРАГЧЫ ДЗЯЦЕЙ АД ЗІМОВЫХ ТРАУМАЎ

Значная колькасць дзіцячых траўмаў зімой адбываецца з-за нязнання правільнага катацця на санках, лыжах, каньках.

Дарослыя павінны растлумачыць дзіцяці, што на санках:

- нельга катацца з гор, калі выходзіць на праезную частку вуліцы або чыгуначнае палатно;
- спускацца трэба толькі з палатных горак, без трамплінаў, кутні, дрэў або кустоў на шляху;
- пярэд слускам з горкі трэба праверыць, ці свабодная траса і ці не збіраюцца яе перасякаць з іншага схілу;
- у момант падзення трэба групавацца;
- на санкі можа садзіцца толькі верхам, ногі не трэба ставіць на палатны, з трэба трымаць з баноў наўвагінастымі;

Катанню на лыжах і каньках дзіцяці трэба вучыць, забяспечыўшы сродкамі аховы: налётнікамі, накаленнікамі, шлемамі.

Крыніца: РНПЦ траўматалогіі і арталедыі. © Інфармафіка БЕЛТА

Няхай і надалей замацоўваецца аўтарытэт Праваслаўя

Яго Свяцейшасці Патрыярху Маскоўскаму і ўсяе Русі Кірылу

Ваша Свяцейшасць, Сардэчна вінушу Вас з 5-годдзем інтэранізацыі.

Ваша жыццё з'яўляецца для святароў і вернікаў прыкладам няспыннага клопату аб людзях у імя ўмацавання веры, хрысціянскай любові і міру. Вы робіце усё для ўдасканалвання сучаснага грамадства, спрыяючы выхаванню моладзі, умацаванню сям'і, захаванню праваслаўных традыцый і каштоўнасцяў.

У многім дзякуючы Вашаму плённаму служэнню як Прадстаяцеля Рускай Праваслаўнай Царквы, які руіцца аб духоўна-маральным адраджэнні, перамае сапраўднага гуманізму, развіваюцца добрыя, партнёрскія адносіны паміж Дзяржавай і Царквой.

Найбольш значная канфесія ў Беларусі — Праваслаўная Царква — з'яўляецца непарукай сувязнай ніткай нашых брацкіх народаў, а вытокі гэтага адзінства сфарміраваны тысячагадовай гісторыяй. Няхай і надалей пад Вашым мудрым кіраўніцтвам замацоўваецца аўтарытэт Праваслаўя.

Ад усёй душы зычу Вам, Ваша Свяцейшасць, здароўя, даўгажывучага, невычэрпнай энергіі, дапамогі Божай у першасвяціцельскай працы.

З глыбокай павагай, Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр ЛУКАШЭНКА.

ГЕРОЙ НАШАЙ ГІСТОРЫІ

Іван Ільч Кустаў — адзін з Герояў Савецкага Саюза, салдат Вялікай Айчыннай вайны. Лёс даў яму жыццё ў XXI стагоддзі. З вышнімі пражытых дзевяноста гадоў яму добра відаць гісторыю незалежнасці нашай Радзімы, якую даваўся абараняць на палях вайны. І ў мірны час Іван Ільч заставаўся воінам-абаронцам: служыў Айчыне — навукай маладых салдат, працаваў з моладдзю.



У зале адміністрацыі Партызанскага райвыканкама Мінска, дзе адбылася ўрачыстая сустрэча, прысвечаная святкаванню 90-годдзя Івана Ільча Кустава, было цесна ад газей. Незанятымі пакінулі некалькі метраў каля Дзяржаўнага сцяга і сцяга горада Мінска — на гэтак, самае ганаровае месца быў запрошаны паважаны юбіляр.

Віталі Івана Ільча мінчане розных узростаў, былі сярод і яго аднагодкі і тыя, хто па ўзросце падыходзіў у сыны і ўнукі. Вялікае жыццё, вялікія справы, вялікае кола сяброў-аднадумцаў! Вітаць ветэрана прыйшлі кіраўнікі раёна, прадстаўнікі грамадскіх арганізацый, армейцы. Не злічыць цёплых слоў падзякі і пажаданняў, не выказаць хвалявання, з якім выступалі сівыя ветэраны і маладыя гараджане.

Але самымі хваляючымі сталі імгненні, калі прагучалі радкі з архивных ваенных дакументаў. Высокае званне Героя Савецкага Саюза Івану Ільчу Кустава было прысвоена за кіраванне боем у час кровапралітнага фарсіравання заходня-

га прытока Віслы — аднаго з самых цяжкіх баёў Вісла-Одэрскай аперацыі. «...За два дні баёў ротаў пад камандаваннем капітана Івана Кустава было знічана 210 і захоплены ў палон 25 гітлераўцаў». Быў тады Івану Куставу ўсёго 21 год.

Яўген ПЯСЕЦКІ. Фота аўтара.

БУЙНЫЯ МЕДЫАХОЛДЫНГІ, ЯКАСНЫЯ «РАЁНКІ», ЗАХАВАННЕ АЎДЫТОРЫІ



Фота Анастасі ЮРШЫЧКА

(Заканчанне. Пачатак на 1-й стар.)

Асабліва актыўным стала абмеркаванне дзейнасці тэлевізійнай галіны. Спачатку міністр паведаміў аб тым, што «лідзіруючы ў інфармацыйнай прасторы краіны традыцыйна электронныя СМІ (тэлебачанне і радыё). Разам з тым назіраецца зніжэнне іх аўдыторый, што тлумачыцца, сярод іншага, павелічэннем колькасці карыстальнікаў інтэрнэту». Аднак тэлебачанне развіваецца: ласць пачалі выцяганне два новыя тэлеканалы — «Беларусь-3» і «Беларусь-5». Старшыня Белтэлерадыёкампаніі Геннадзь Давыдзкі нават заявіў, што «стварэнне новых тэлеканалў прайшло без прыцягнення дадатковых сродкаў з бюджэту і (што вельмі важна) канцэнтраванні расійскіх тэлеканалў. Гэта каналы цалкам з нашым кантэнтам». Але потым ён раскрыў перад прысутнымі складаную праблему: «Большасць тэлеканалў рэгіянальнага маштабу вельмі часта выкарыстоўваюць «скрадзены» кантэнт. У іх можна паглядзець учарашнюю галівудскую прэм'еру, якую Белтэлерадыёкампанія не можа набыць, бо гэта вельмі дорога. А з раўняным тэлебачаннем ніхто не будзе судзіцца, таму яны і могуць паказваць нейкі шэдэўр. А ўнізе экрану падчас паказу будзе ісці радкі: «Саша вінуша Машу...» З гэтай тэрба змагання. Таму я хачу папрасіць Алега Вітольдзіча (міністр інфармацыі. — Аўт.), каб была нейкая канкрэтная ініцыятыва ад нашых заканадаўчых органаў, каб, можа быць, унесці нейкія змены ў закон аб СМІ, датычныя абароны аўтарскіх правоў».

Уладзіслаў КУЛЕЦКІ.

Парламенцкі дзённік

СУСВЕТНЫ БАНК ЗРАБІЎ АНАЛІЗ БЕЛАРУСКАГА БЮДЖЭТУ

Пастаянная камісія Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па бюджэце і фінансах сумесна з дэлегацыяй Сусветнага банка абмеркавала складзеныя экспертамі Сусветнага банка праект ацэнкі эфектыўнасці кіравання дзяржаўнымі выдаткамі і фінансавай справаздачнасці ў 2010—2012 гадах. Першая такая ацэнка ў Беларусі была праведзена Сусветным банкам за перыяд з 2008 па 2010 год, і тады эфектыўнасці кіравання дзяржаўнымі фінансамі ў нашай краіне была дадзена адзнака «4» па пяцібальнай шкале.

Праект ацэнкі за новы перыяд уключае шэсць модуляў: рэалістычнасць; пайнаты і празрыстасць бюджэту; адпавяданне задачам і палітыцы; знешні кантроль і аўдыт; прадаказальнасць і кантроль у працэсе выканання; улік, вядзенне дакументацыі і справаздачнасць. У абмеркаванні і разглядзе гэтага праекта бралі ўдзел прадстаўнікі міністэрстваў фінансаў, эканомікі, казначэйства, дзяржаўнага кантролю.

30 студзеня ў Палаце прадстаўнікоў адбылося пашыраванне пасяджэння Пастаяннай камісіі па бюджэце і фінансах, на якой ішла гаворка пераважна аб шостым модулі аналітычнага дакумента, прысвечаным кантролю і аўдыту. — Наша задача — удакладніць пэўныя моманты па праекце, яшчэ раз раскажаць, як парламент удзельнічае ў працэсе прыняцця бюджэту і справаздачы па яго выкананні, і, магчыма, паўплываць на павышэнне рэйтыngu Беларусі па некаторых крытэрыях, — патлу-

мачыла журналістам старшыня Пастаяннай камісіі па бюджэце і фінансах Людміла ДАБРЫНІНА. — Мы удзельнічалі ў прэзентацыі праекта, ведаем, што ў цэлым ацэнка надручаная. Галоўнае, што, нягледзячы на нестабільнасць макраэканомікі, бюджэтная дысцыпліна не пагоршылася. Нам таксама ўдалося не дапусціць скарачэння капітальных расходаў у сацыяльнай сферы, і гэта важна, бо наш бюджэт мае сацыяльны напрамак. Эксперты станюча адзначылі нашы дасягненні і пастаянны характар удасканалення падатковай сістэмы і адміністрацыі. — Праца па праекце яшчэ не скончана, але асноўны аналіз завершаны, — падвердзіла на сустрэчы з беларускімі парламентарыямі старшы спецыяліст экспертнай групы Сусветнага банка па пытаннях дзяржаўнага сектара Алена НІКУЛІНА, — таму мы разаслалі гэты праект усім зацікаўленым бакам, каб адбыліся дыялог і мы былі ўпэўнены, што засноўваем свае высновы на праверанай інфармацыі.

Пасля канчатковага абмеркавання з усімі зацікаўленымі бакамі праект разам з рэкамендацыямі па ўдасканаленні кіравання дзяржаўнымі фінансамі будзе прадстаўлены ўраду. «Каб яшчэ раз паглядзець, як змянілася эфектыўнасць кіравання дзяржаўнымі фінансамі, — сказала Людміла Дабрыніна. — Адпаведна будучы пранаваны кірункі па ўдасканаленні дзейнасці, якія і мы возьмем за аснову ў сваёй рабоце над адпаведнымі законапраектамі».

Вольга МЯДЗВЕДЗЕВА

Паспеець набыць айчыныя сувеніры

Міністэрства гандлю выступіла з заклікам да арганізацыі гандлю, індывідуальных прадпрыемстваў, аб'ектаў грамадскага харчавання, прыдарожнага сэрвісу, бытавога абслугоўвання, якія выраду рэалізацыю тавараў з лагатыпам чэмпіянату свету па хакеі з шайбай 2014 года, актывізаваць іх продаж.



З 9 лютага па 25 мая беларускія вытворцы спыняюцца вытворчасцю, а таксама рэалізацыяй у гандлёвай сетцы шэрагу тавараў з лагатыпам чэмпіянату. Міністэрства звяртае ўвагу, што тавары без лагатыпу чэмпіянату з іншымі тэматыкай («Мінск-2014», «Хакей-2014», «Хварэем за нашых» і г.д.) рэалізуюцца без абмежаванняў. Сяргей РАСОЛЬКА.

ПРОЕКТНАЯ ДЕКЛАРАЦИЯ

строительстве жилых домов № № 10,11 (по генплану) комплекса многоэтажных жилых домов в агрогородке Сеница Сеницкого сельсовета Минского района Минского области

Данная проектная декларация отменяет действие проектной декларации строительства жилых домов №№ 10,11 (по генплану) комплекса многоэтажных жилых домов в агрогородке Сеница Сеницкого сельсовета Минского района Минского области, опубликованной в газете «Звязда» 3 октября 2013 г. (№ 186 (27551)).

Информация о застройщике Общество с ограниченной ответственностью «Витасанплюс» (ООО «Витасанплюс»). Место нахождения: г. Минск, ул. Сурганова, д. 61, помещение 515.

Режим работы: понедельник – пятница с 9.00 до 18.00, обеденный перерыв с 13.00 до 14.00, выходные дни – суббота, воскресенье.

Государственная регистрация застройщика: Общество с ограниченной ответственностью «Витасанплюс» зарегистрировано Минским городским исполнительным комитетом 4 июля 2011 г. в Едином государственном регистре юридических лиц и индивидуальных предпринимателей за № 190262038, в результате реорганизации путем преобразования Частного строительного унитарного предприятия «Витасанплюс», зарегистрированного решением Минского городского исполнительного комитета от 27 июля 2001 г. в Едином государственном регистре юридических лиц и индивидуальных предпринимателей за № 190262038.

В течение трех лет, предшествующих опубликованию проектной декларации, ООО «Витасанплюс» принимало участие в строительстве жилого дома по переулку Томскому, д. 35 в г. Минске. Фактический срок строительства данного жилого дома составил 16 месяцев.

Информация об объекте строительства Цель строительства: строительство жилых домов № 10,11 (по генплану) комплекса многоэтажных жилых домов в агрогородке Сеница Сеницкого сельсовета Минского района Минской области.

Этапы и сроки реализации строительства: начало строительства — 2 квартал 2013 г., ввод дома в эксплуатацию — 2 квартал 2014 г., благоустройство и озеленение — 2 квартал 2014 г.

Государственная экспертиза проектной документации: дом № 10 — экспертное заключение от 26.12.2012 г. № 3438—70/12 с дополнением от 31.01.2013 г. № 261—70/13Д, дом № 11 — экспертное заключение от 27.11.2012 г. № 3084—70/12 с дополнением от 31.01.2013 г. № 260—70/13Д, выданные Дочерним Республиканским унитарным предприятием «Главгосстройэкспертиза по Минской области».

Местонахождение строящихся многоквартирных жилых домов: Минская область, Минский район, аг. Сеница, район улиц Набережной, местного проезда, ул. Я. Купалы, ул. Коммунальной.

Характеристика строящихся многоквартирных жилых домов: два 10-этажных 49-квартирных односекционных жилых дома с теплоснабжением (типовые блок-секции БС-41 серии М111-90 производства ОАО «МАПИД»). Фундаменты — железобетонные сваи с монолитным железобетонным ростверком. В жилом доме предусмотрены поквартирные системы отопления с устройством индивидуальных узлов учета тепла. Системы отопления — горизонтальные двухтрубные, ветки систем монтируются из полипропиленовых труб, проложенных в подготовке пола в защитной гофрированной трубе. В качестве нагревательных приборов к установке приняты радиаторы стальные панельные тип «Лидея». Водоснабжение запроектированных объектов предусматривается от наружной сети водопровода. Для поквартирного учета холодной и горячей воды предусмотрены счетчики СВХ-15 г и СВГ-15. В каждой квартире предусмотрено устройство внутриквартирного пожаротушения. В жилых домах выполняются автоматизированные системы контроля и учета электроэнергии (АСКУЭ-быт). Для телефонизации объектов проектом предусматривается построение пассивной оптической системы (PON), обеспечивающей возможность подключения телефонных аппаратов, цифрового телевидения и интернета. Установка оптических сетевых терминалов (ONT), которые включаются в абонентские розетки и обеспечивают подключение телефонных аппаратов, телевизионных приемников и компьютеров выполняется РУП «Белтелеком». Общее количество квартир в домах №№ 10,11 — 98, в том числе: однокомнатных — 40 ед., двухкомнатных — 38 ед., трехкомнатных — 18 ед., четырехкомнатных — 2 ед. Чистовая отделка квартир, предназначенных для коммерческой реализации, не выполняется.

Количество предлагаемых объектов долевого строительства: 9 единиц. Цены на объекты долевого строительства: однокомнатные квартиры — 12 000 000 рублей за 1 кв.м. общей площади; двухкомнатные квартиры — 11 500 000 рублей за 1 кв.м. общей площади; трехкомнатные квартиры — 9 500 000 рублей за 1 кв.м. общей площади;

четырёхкомнатные квартиры — 9 000 000 рублей за 1 кв.м. общей площади.

Условия оплаты: оплата цены объекта долевого строительства производится дольщиком одновременно не позднее 5 (пяти) календарных дней с момента регистрации договора создания объекта долевого строительства в местном исполнительном и распорядительном органе. По соглашению сторон, оплата цены объекта долевого строительства может быть произведена дольщиком поэтапно в установленный договором период по графику платежей. По соглашению сторон, дольщику может быть предоставлена скидка от общей стоимости квартиры.

Условия возможного изменения цены строительства застройщиком в одностороннем порядке: изменение статистических индексов стоимости строительно-монтажных работ; изменение законодательства об уплате косвенных налогов.

Права застройщика на земельный участок: решение Минского районного исполнительного комитета (Минский райисполком) от 10 июня 2013 г. № 3308 «О разрешении на строительство»; Свидетельство (удостоверение) № 600/212 — 17397 о государственной регистрации в отношении земельного участка с кадастровым номером 6236886605101001077, расположенного по адресу: Республика Беларусь, Минская обл., Минский р-н, Сеніцкі рай, аг. Сеница, площадь — 0,7040 га, назначение — земельный участок для строительства комплекса многоэтажных жилых домов не повышенной комфортности (№ 10, 11 по генплану), составлено Республиканским унитарным предприятием «Минское областное агентство по государственной регистрации и земельному кадастру» 21 мая 2013 г.

Границы земельного участка: с запада — ул. Набережная, с юга — ул. Коммунальная, с востока — ул. Я. Купалы, с севера — местный проезд.

Площадь земельного участка: 0,7040 га. Элементы благоустройства: проектом предусмотрено полное благоустройство территории с организацией подъезда, парковками общей вместительностью на 24 машино-места, тротуаром для пешеходов шириной 1,5 м, дорожки и площадки к жилому дому из бетонной плитки. На территории строительства жилого дома запроектирована площадка для чистки вещей, площадка для отдыха и детская игровая площадка. Территория оборудуется малыми формами архитектуры. Транспортное

обслуживание жилого дома предусмотрено с ул. Я. Купалы.

Количество в строящихся жилых домах и иных объектах недвижимости самостоятельных частей, передаваемых застройщиком дольщикам после ввода жилых домов в эксплуатацию:

Общее количество квартир — 98 ед., в том числе: однокомнатных квартир — 40 (общая площадь от 44,87 кв.м. до 48,55 кв.м.); двухкомнатных квартир — 38 (общая площадь от 57,87 кв.м. до 60,72 кв.м.); трехкомнатных квартир — 18 (общая площадь 81,41 кв.м.); четырехкомнатных квартир — 2 (общая площадь 106 кв.м.).

Функциональное назначение нежилых помещений в многоквартирном жилом доме: на первом этаже запроектировано помещение электрощитовой. Теплоснабжение дома предназначено для размещения инженерных сетей. Межквартирные лестничные клетки, лестницы, лифты, лифтовые и иные шахты, коридоры, крыши, технические этажи и подвалы, другие места общего пользования, несущие, ограждающие несущие конструкции, механическое, электрическое, санитарно-техническое и иное оборудование, находящееся за пределами или внутри жилых и (или) нежилых помещений, элементы озеленения и благоустройства, а также иные объекты недвижимости, служащие целевому использованию многоквартирного дома, поступают в общую собственность дольщиков.

Предполагаемый срок ввода многоквартирных жилых домов в эксплуатацию: 30 мая 2014 года.

Договор строительного подряда: дом № 10 — договор строительного генподряда № 48/05—13 от 17.06.2013 г., дом № 11 — договор строительного генподряда № 49/05—13 от 17.06.2013 г., заключены Застройщиком с Открытым акционерным обществом «МАПИД».

Условия ознакомления с объектом долевого строительства: ознакомиться с объектом долевого строительства и ходом работ по его строительству можно в офисе уполномоченного представителя застройщика — Частного риэлтерского унитарного предприятия «Бива Консалт» (торговая марка ViVa Invest), расположенного по адресу: г. Минск, ул. Сурганова, д. 61, офис 517 (тел. 8-017—2-900-901, 8-029-1-907-901) или на сайте vivainvest.by.

Гучная справа

Бацька памерлай Юліі Кубаравай: «НЕ СТРАШНА, КАЛІ Б СОТНІ ДЗЯЎЧАТ БЫЛІ КІРПАТЫМІ...»

Анестэзіёлага «Экамедсэрвіса» асудзілі да 4 гадоў калоніі

У судзе Кастрычніцкага раёна Мінска агучылі прысуды вінаватым у неацярэжнай смерці Юліі Кубаравай з Гродна. Маладая дзяўчына памерла пасля пластычнай аперацыі па карэкцыі формы носа ў камерцыйным медыцынскім цэнтры «Экамедсэрвіс». За аперацыю дачкі сям'я Кубаравых заплаціла Br15 млн.

Былога анестэзіёлага «Экамедсэрвіса» суд прызнаў вінаватым у неацярэжнай смерці пацыенткі. Яго асудзілі да 4 гадоў пазбаўлення волі з адбыццём пакарання ў калоніі-пасяленні. Там жа, але толькі на працягу 3 гадоў, будзе адбываць пакаранне і былы галоўны інжынер медцэнтра за службовую халатнасць. Былая гендырэктар «Экамедсэрвіса» атрымала 2 гады абмежавання волі без накіравання ў папраўчыя ўстановы закрытага тыпу. Акрамя таго, усім траім забаранілі займацца медыцынскай дзейнасцю на працягу 5 гадоў.

Падчас судовых слуханняў урач-анестэзіёлаг прызнаўся, што не сказаў кіраўніцтву аб тым, што апарат штучнага дыхання, які даў збой падчас аперацыі Юліі Кубаравай, трэба адрамантаваць. Хоць ведаў, што шкляная колба таго апарата была пашкоджана. Ён пачынуў, што герметычнасць апарата не парушана і яго можна выкарыстоўваць. Страшна ўявіць, што на тым абсталяванні, колба якога была заклеена шкотчам, рабілі аперацыі з лістапада 2012-га па сакавік 2013 года!

Як высветлілася, падчас аперацыі Юліі Кубаравай у аперацыйнай знаходзіўся яшчэ адзін апарат штучнай вентыляцыі лёгкіх. Ён, як прапала, выкарыстоўваўся для правядзення кароткачасовых аперацый. Аднак пасля збою асноўнай апаратуры ім не скарысталіся. Замест гэтага урач ажыццяўляў ручную вентыляцыю лёгкіх пацыенткі. Паводле яго слоў, наладжваць і падключаць другі апарат у момант збою не было часу. А паколькі асноўнае абсталяванне наладзілі паўнаўнальна хутка, неабходнае ў выкарыстанні іншага апарата адпала...

Пасля аперацыі Юліі Кубаравай анестэзіёлаг папрасіў калег не гаварыць ні з кім пра тое, што здарылася. Сам ён паведаміў гендырэктару пра тое, што падчас аперацыі адбыўся збой апаратуры, толькі пасля таго, як у медцэнтры пачалося ўнутранае расследаванне трагедыі.

Маці Юліі паранейшаму лічыць, што ў смерці яе дачкі вінавата ўся медыцынская брыгада, якая праводзіла аперацыю. «Самае страшнае, што медыкі ўталі праўду пра стан Юліі і не далі апошняга шанцу нашай дзяўчынке — шанцу на жыццё. Я расцвіраю гэта як злачыства. Яны не думалі пра нашу дачку, думалі пра сябе, пра тое, як пазбегнуць пакарання. Яны павінны адказаць за няспраўджаныя надзеі майёй дачкі, за яе ненароджаных дзяцей».

Суд таксама задаволюў грамадзянскі іск бацькоў Юліі Кубаравай. На працягу месяца «Экамедсэрвіс» павінен выплаціць Кубаравым амаль Br75 млн у якасці кампенсацыі матэрыяльнай шкоды, а таксама па Br500 млн кожнаму з іх у якасці кампенсацыі маральнай шкоды.

«Наш іск аб кампенсацыі маральнай шкоды не значыць, што нам патрэбны гэты грошы за смерць нашай дзяўчынке, — адзначыла маці загінулай Юліі. — Я скарыстаюся гэтымі грошамі, каб лячыць іншых дзяцей. Можа быць, мы яшчэ камусьці дапаможам». Бацька ж памерлай дзяўчыны адзначыў, што «не страшна, калі б сотні дзяўчат былі лапаўкімі ці кірпатамі, яны засталіся б жывымі». І сказаў, што трагедыя іх сям'і павіна стаць урокам усім медыцынскім установам.

Надзея ПАЎЛАВА.

ЭКС-СТАРШЫНЯ НАГЛЯДАЛЬНАГА САВЕТА БАНКА ПРЫГАВОРАНЫ ДА 7 ГАДОЎ

Былы старшыня наглядальнага савета ААТ «Тэхнабанк» Уладзіслаў Кацарэнка прыгавораны ўчора да сямі гадоў пазбаўлення волі з адбыццём ва ўмовах умоцненага рэжыму, паведаміў карэспандэнт БЕЛТА старшы памочнік пракурора Мінска па прававым забеспячэнні, інфармацыі і грамадскіх сувязях Сяргей Балашоў.

Як вынік з крмінальнай справы, Уладзіслаў Кацарэнка, у тым ліку прадстаўляў прыватным кампаніям падобныя дакументы і рэзультаты падкантрольных яму лжэпрадпрыемльчых структур — рэзідэнтаў Расійскай Федэрацыі, краін Балтыі, Вялікабрытаніі. Таксама Кацарэнка абвінавачваецца як кіраўнік групы якая займаецца незаконным абменам валюты», — заявіў Валерый Вакульчык, каменцуючы гэту справу.

У верасні таго ж года Валерый Вакульчык, які ў той час узначальваў Следчы камітэт Беларусі, паведаміў у інтэр'ю карэспандэнту БЕЛТА, што Кацарэнка падазраваўся ў стварэнні арганізаванай злачыннай групы і кіраванні ёю. Ён быў абвінавачаны па чатырох артыкулах: у крадзяжы шляхам злоўжывання службовым становішчам, незаконнай прадпрыемльчых дзейнасці, ухіленні ад выплаты падаткаў і махлярства. У пракуратуры Мінска адзначылі, што прыгавор вынесены менавіта па гэтых артыкулах, без змяненняў.

«Кацарэнка дапамагаў кіраўнікам прыватных кампаній ухіляцца ад выплаты падаткаў і збору, прадастаўляў імі падобныя дакументы і рэзультаты падкантрольных яму лжэпрадпрыемльчых структур — рэзідэнтаў Расійскай Федэрацыі, краін Балтыі, Вялікабрытаніі. Таксама Кацарэнка абвінавачваецца як кіраўнік групы якая займаецца незаконным абменам валюты», — заявіў Валерый Вакульчык, каменцуючы гэту справу.

Факт

ВОДАЗАБЕСПЯЧЭННЕ Ў ПЕТРЫКАВЕ АДНАВІЛІ

10 шматпавярховых дамоў у Петрыкаве (662 жыхары) некалькі гадзін заставаліся без вады. У прас-службе Гомельскага абласнога ўпраўлення МНС расказалі, што разрыў быў зафіксаваны а 9 гадзіне раніцы.

Аварыйная брыгада знайшла месца пералому чыгуначнай трубы на глыбіні каля 2 метраў. Для таго, каб ліквідаваць аварыю, было адключана халаднае водазабеспячэнне дамоў па вуліцах Люксембург і Вароўскага, праведзеныя работы па адпампоўцы вады на пашкоджаным участку і герметызацыі трубаправода. Бліжэй да вечара водазабеспячэнне было адноўлена. Папярэдне прычынай разрыву называецца знос водаправода, пабудаванага ў 1973 годзе.

Ірына АСТАШКЕВІЧ.

ДА ДЗІКОЎ ЗНАЙШЛІ ІНШЫЯ «ПАДЫХОДЫ»

На тэрыторыі краіны спрочшаны парадка дзядычы дзікоў.

Як паведамілі ў Міністэрстве лясной гаспадаркі, змены ў дзейнае Часовае палажэнне аб асаблівым выкарыстанні рэсурсаў дзіка на тэрыторыі Беларусі ўнесены пастановай Савета Міністраў №70. Дакумент афіцыйна апублікаваны на Нацыянальным прававым інтэрнэт-партале і ўжо ўступіў у законную сілу.

Згодна з ім, падоўжана паліванне на дзіка спосабамі з падыходу, з засады. Здабываць жывёлу можна з 1 студзеня па 30 красавіка бягучага года, што, на думку спецыялістаў, дазволіць актывізаваць тэмпы выманяня дзіка з дзікай прыроды.

Пры здабыванні дзіка на тэрыторыях, названых у пункце 3 Часовага палажэння, у тым ліку ў зонах спакою палюўнічых угондзяў, перададзеныя ў арэнду ці прадастаўленыя ў бескарыснае карыстанне, атрыманне дазваляў Мінапрыроды на выманне дзікіх жывёлін з асяродку іх пражывання не патрабуецца. Яшчэ адно новаўвядзенне — здабыванне дзіка можа весіцца без зацвярджання планаў выманяня гэтага віду, а таксама без абмежаванняў на колькасці дзікіх жывёлін, што здабываюцца, іх полу і ўзросту. Гэтыя захады павінны садзейнічаць максімальнаму зніжэнню колькасці папуляцыі дзіка на тэрыторыі краіны.

Мерапрыемствы па дэпапуляцыі дзіка, нагадаем, звязаны найперш з успышкамі афрыканскай чумы свейні.

Сяргей РАСОЛЬКА

■ Кінакрокі

КУДЫ РУХАЕЦА НАША ДАКУМЕНТАЛЬНАЕ КІНО?

Вясковая рэальнасць vs «офісны планктон»

На кінастудыі «Беларусьфільм» апошнім часам вельмі рупацца пра розгалі і інфармацыйную падтрымку. Для гэтага наладзілі нават трохдзённы паказ дакументальных фільмаў, зробленых на студыі «Летапіс» за мінулы 2013 год. Цяпер гэта ўжо не закрыты паказ выключна для кінакрытыкаў і нешматлікіх прадстаўнікоў прэсы. Абвесткі аб праглядзе можна было знайсці нават у інтэрнэце, а значыць — запрашалі ўсе кінамаатры. Па шырасці, гэта радуе. Бо чаго-чаго, а адкрытасці, свабоднага доступу да інфармацыі і арганізацыйнага зладжвання кінамаатры ў нас няма.

Усяго на «Летапіс» за 2013 год знялі 20 дакументальных фільмаў агульнай працягласцю 11 гадзін 45 хвілін. Для параўнання: летась былі зняты 24 фільмы працягласцю 9 гадзін 10 хвілін. Сярэдні кошт адной дакументальнай стужкі складае недзе 300 млн рублёў. Вядома, сёння вытворчасца студыі «Летапіс» дакументальнага кінамаатры не абмяжоўваецца. Але студыя існуе з 1968 года, і менавіта яе прынята лічыць апырышчам школы беларускага кінадакументальнага кіно. Толькі вось што ў «сценах» гэтай школы адбываецца сёння, адназначна скажа пакуль даволі цяжка. Паглядзеўшы 18 мінутагодніх фільмаў студыі «Летапіс», я прыйшла да высновы, што ў гэтых фільмах ужо няма тых падзялячых на фільмы пра асоб, героі, гістарычныя постаці і захваленні і фільмы пра мясціны. Але стужак пра людзей усё-такі больш. Чаму іх больш і што з імі не так, разважам далей.

Вёска — перадош

Адметна, праўда, што на «Летапіс» працягваюць ствараць як сталья рэжысёры (Анатоль Алай, Міхал Ждановіч, Віктар Асюк, Ірына Волах ды іншыя), так і з'яўляюцца новыя імёны. Так, гэтым разам у цітрах удалося разгледзець імёны Ігара Чышчэні (фільм «Андрэй Такінданг», Спяняюся ў сярэдзіне), Наталлі Жамойдзік («Сёстры Парфановіч. Гісторыя аднаго ўвасаблення»), Юрыя Ківалова-Станкевіча («Забытыя імёны. Мікалай Мінскі»). За мінулы год на «Летапіс» працавалі 17 рэжысёраў. І як сцягваюць на студыю, спрыяць росту новай генерацыі маладых кінематграфістаў — праграмае рашэнне «Летапіс».

Што праўда, разгарнуцца новым, асабліва маладым, на студыі, здаецца, цяпер даволі цяжка. Справа ў тым, што спектр тэм «Летапіс» калі не звужаецца з часам, то застаецца адным і тым жа. Гэта, як правіла, фільмы да юбілейных дат, стужкі пра знакамітых гістарычных асоб і нашых знакамітых і не вельмі знакамітых сучаснікаў, а таксама пра вёску, беларускую глыбінку, так званую беларускую паралельную рэальнасць. Я асабіста заўжды прызана стаўлюся да стужак, напрыклад, пра вёску і вясковых людзей. Магчыма, таму, што большую частку дзяцінства сама правяла ў бабці на вёсцы, мне цікава назіраць за вясковымі людзьмі, гаворкай гэтых не гарадскіх людзей, разбірацца ў іх філасофіі і светлаглядзе. Тым больш, што нашу вёску ўжо, здаецца, не ўратуеш ад знікнення. Дык трэба хоць напуніць засведчыць дакументальна, чым яна жыла сёння, што мы страчваем. Але калі глядзіш дакументальныя фільмы тры дні запар па некалькі гадзін, то ўспрымаюцца яны вельмі «канцэнтравана». Гэта адначасова і ўскладняе ўспрыманне, і дапамагае ўбачыць тое, чаго не ўбачыш, глядзячы фільмы «паасобку». Вось і атрымалася, што дакументальных карцін пра вёску ў тым ці іншым сэнсе (пра

мясціны, мінулае, асобу) у «Летапіс» надзвычай шмат. Нават зашмат. На гэтым вясковым фоне хочацца пабачыць сучасныя беларускія фільмы хаця б пра тых жа «офісных планктонаў», жыццё гарадскіх кантор і сталічных менеджараў — так званых «новага працоўнага класа» Беларусі. А яшчэ лепш было б звярнуцца да нейкіх праблемных тэм. Менавіта праблемага поля, магчыма, нават публіцыстычнасці ў нейкім сэнсе беларускага кінадакументальнага кіно не хапае.

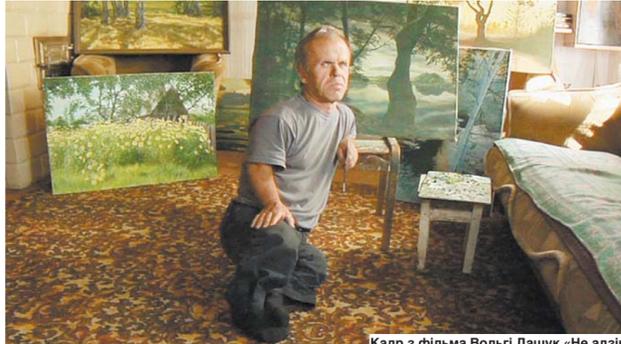
Яны, праблемы, у нашых дакументальных стужках паўстаюць як быццам меска. Як у займаючыя цэнтральнага месца. Як у фільме Кацярыны Махавай «Напярэдадні». Гэта фільм-назіранне за жыццём звычайнай школы ў вёсцы Бабічы Чароўскага раёна, якая знаходзіцца недалёка ад чарнобыльскай зоны адчужэння. Але пра гэта глядач даведваецца толькі ў сярэдзіне фільма. І тое здагадваецца, бо адносна ведае пра сітуацыю з Чарнобылем у Беларусі. А калі замежнік будзе глядзець, дык не здагадаецца. Не ацэніць замежнік і дыялогі настаўніцы з вучнямі пра тое, што такое каханне або да чаго трэба ў жыцці імкнуцца. «Вучыцца, наступіць» — гэтыя галоўныя героі, школьнік Ваня, які піша вершы. «І вёсці здарова лад жыцця» — падказвае настаўніца. Вось яны — каштоўнасці сучаснай беларускай глыбіні.

Уласна героі ў Каці Махавай атрымаюцца вельмі сымпатычныя. Такі прости і добры вясковы хлопец, шчыры, трохку сарамлівы і вельмі працавіты. Увесь час даводзіцца бачыць сучасных гарадскіх дзяцей, якія суткамі «завісаюць» калі камп'ютара і не адрываюцца ад экрану смартфоннага ў мёрт. А тут — такія жывыя, «аўтэнтчныя»

збягае. Быў фільм пра Святлану Бень і яе гурт «Сярэбраныя вясёлле». Зусім надыду на кінафестывалі «Летапад» адбылася прэмера стужкі «Музыка вайсковая» пра Макса Мермана. І вось у «Шамбале» гучыць музыка этна-трыа «Троіца». Цудоўная музыка! Але здаецца, што яе ў фільме распявае не гурт, а на экране мы бачым, як магутны вецер гайдае дрэвы і траву. Гэтае спалучэнне зачароўвае. Ёсць у ім кінематграфічна-медытатываўна сіла. Якая, праўда, знікае, як толькі пачынае гучаць музыка...

Уся ўлада — людзям

Цікава, што сярэд аўтарскіх рэжысёрскіх праектаў фільмаў-назірання на «Летапіс» — большасць. І ў гэтым іх слабасць. У нечым яны ўсе падобныя адзін на аднаго павольнасцю, размеранасцю. А галоўнае — адсутнасцю дакладна прадуманай драматургіі. У мастацтвае ж нават назіранне павіна быць абгрунтаваным. А фільмы распяваюць пра кранальныя лёсы і рэчы, але не маюць прадуманай кампазіцыі, і многія ў іх стылістычна неаднародныя. Як, напрыклад, у бісспэтральна вельмі смелым ідэяй, але канцэптуальна недакавалым фільме Юрыя Цімафеева «Крокі над вадой» пра мастака-інваліда Анатоля Галашу, паралізаванага пасля цяжкай траўмы пазваночніка. Ён уваходзіць у спіс Сусветнай асацыяцыі мастакоў-інвалідаў, якія маюць зубамі і нагамі. На працягу ўсяго фільма не гучыць ані слова. У суправаджэнні класічнай музыкі дэманструюцца кадры з няпростага побытавага жыцця мастака, які не можа хадзіць і варушыць



Кадры з фільмаў «Напярэдадні» і «Не адзін».

рукамі. Яму дапамагае, відаць, маці. І гэты амаль акавэрэны фільм напрыканцы чамусьці ператвараецца ў нейкі рэпартаж з адкрыцця выставы мастака.

Фільм Волгі Дашук «Не адзін» таксама распявае пра мастака. Віктар Залатнін — самадзейны мастак. Ён жыве на беразе Нёмана, на ўскрайку Налібоцкай пушчы. Абсалютна адзін. Хіба што верны сабака Вольф з'яўляецца яго адзіным і самым верным сябрам, які заўсёды побач. Віктар Залатнін — інвалід, мае вельмі маленькі рост. У 41 год ён свядома вырашыў пераехаць з горада ў вёску. І цяпер жыве на хутары, дзе паблізу няма больш ніводнага чалавека. Па сутнасці, «Не адзін» — гэта своеасаблівы фільм-партрэт. Толькі не на жорстка рачаіснасць, калі мастак разумее, што з яго хваробай доўга не жыць...

Фільмы-партрэты ў беларускай кінадакументальнасці — даніна савецкай традыцыі, калі неабходна было з уласціва тым часам пафармаваць усе велькі

героя. Вось Уладзімір Дашук у фільме пра галоўнага кінолага Мінскай вобласці Дзяміяна Хадатовіча («U Vitae Est. Жыццё, як яго ёсць») і хірурга ваеннага шпітала Уладзіміра Кучмы («Fragile. Жыццё хрупкае») ад пафаснага параднасці адшоў, імкнуўшыся паказаць перадусім самога чалавека, з яго перажываннямі, побытавым жыццём. Але не ўнікнуў мазаічнасці наратыву, празмернай раздробленасці кампазіцыйных частак. Нібыта вельмі шмат хацеў спалучыць у адным фільме, зашмат расказаць пра аднаго чалавека і няпростую справу яго жыцця. Хаця, трэба аддаць належнае, фільмы Уладзіміра Дашука не сумныя, дынамічныя і глядзючы іх цікава.



Кадр з фільма Кацярыны Махавай «Напярэдадні».

Сярэд фільмаў пра людзей на «Летапіс» стварылі яшчэ некалькі адметных стужак. Рэжысёр Іван Плігін па адзнацы Валерыя Куставы зняў фільм «Аляксей Дудару. Крыніца часу» пра вядомага беларускага драматурга. Пра шлях ад вясковага дзяцінства да вучобы ў Наваполацкім ПТВ нафтавікоў і працы слесарам на нафтаперапрацоўчым заводзе Аляксея Дудару распявае сам, перанёсшы на прапацэдні здымак фільма інфаркт. Такім чынам стварыліся фільмы, якія рытуальна цяпер другую частку, удалося ператварыць аўтара сцэнарыя знакамітых «Белых рос» практычна ў тэлежурналіста, які карыстаецца ў кадры метадам рэпартажскай стойкі, пераходзячы ад аднаго аб'екта да іншага, жывае жэстыкулюючы і распяваючы пра сябе. І хаця драматургічна фільм пра Дудару падаецца даволі слабым, бо традыцыйна распявае пра героя ад нараджэння да сучаснасці, але партрэт яго ад гэтага, прынамся, не робіцца застылым.

Чаго не скажаш пра фільм Яўгена Сячэна «Леанід Дранько-Майсюк. Бязмежна». Тут галоўны герой — вядомы беларускі паэт — аказваецца застылым, «забранаваемым» і недасягальным. І для глядача застаецца загадка, хто імкнецца дабіцца менавіта такога эфекту: ці рэжысёр, ці сам паэт. Леанід Дранько-Майсюк, чытаючы за кадрам свае развагі пра пазіцыю і жыццё, дабывае такога ўзроўню пафасу, што становіцца нават трохі няёмка. Хто ёсць сапраўдны паэт, а хто з'яўляецца не-паэтам? Як зрабіць так, каб у жыцці пераважала вечнае над часовым, а інтэлект і душа не супярэчылі адно аднаму? На гэтыя і многія іншыя экзистэнцыйныя пытанні ён дае свае адказы... Ён разважае пра сваю беларускую Вілію, як пра месца месцаў; пра тое, як у школі настаялі спрабавала перавучыць яго размаўляць па-руску (гэтую міні-навелу, напрыклад, асабліва адзначала кінакрытык Наталля Агарава). І ў гэтых навалях ёсць нешта жывое. А вось апагеям пафасу сталі задуменныя здымкі на марскім беразе ў Клайпедзе, якія выклікаюць асацыяцыі з лёсам і прызнанасцю Максіма Багдановіча, на фоне якіх зноў-такі гучыць закадравы голас паэта і яго самотна-задуменныя развагі пра быццё і мастацтва.

І ўсё-такі пра тое, што «Летапіс» рухаецца, а не стаіць на месцы, сведчыць, напрыклад, і абране героямі фільмаў маладых беларускіх твораў. Такіх, як Андрэй Такінданг. А яшчэ ў студыі дакументальных фільмаў з'явілася новая мастацкая, якую ў стылі «выцінанкі» зрабіў мультыплікатар Міхал Тумеля. Пад фальклорную музыку піша наша кінематграфічнае піра свой «Летапіс».

Вольга ЧАЙКОўСКАЯ

■ Фестывалі

СЛАВА ЗАСЛАЎЯ

Горад, дзе жыве музыка

Гісторыя заўсёды тоіць шмат таго, што можна адкрыць, пераасэнсоўваць. І ў кожным з гарадоў Беларусі, напэўна, ёсць нешта такое, што робіць яго прывячальным: хочацца зразумець назву, сутнасць герба, асэнсаваць ролю вядомых асоб, якія ў іх нарадзіліся, жылі, стваралі. Але, паглыбляючыся ў гісторыю далёкую, мы часам забываем, што ў тых жа гарадах пшаецца гісторыя сучаснасці, у іх цяпер ствараецца культура. І яна патрабуе асэнсавання і вывучэння.



Заслаўя на пачатку XXI стагоддзя набывае новы імідж — менавіта як горада, дзе ёсць культурны складнік. Свята музыкі ў Заслаўі цікавае тым, што звртае да музычнай культуры Беларусі — як далёкай, так і не вельмі — XX стагоддзя, якое, у сваю чаргу, таксама ўжо ўпісана ў гісторыю краіны. Канцэрты, якія ладзіць у рамках свята Нацыянальнага канцэртнага аркестра Беларусі, у першую чаргу маюць асветніцкую задачу, якую дапамагае ажыццявіць прафесар, доктар мастацтвазнаўства, даследчык музыкі Вольга Дадзімава.

Сёлета праграма свята музыкі ў Заслаўі, якое традыцыйна ладзіцца ў студзені, была прывячана творчасці кампазітараў Міншчыны (імпрэза праходзіць пры падтрымцы Мінаблвыканкама і Мінгарвыканкама). Асаблівы акцэнт быў зроблены на творах Яўгена Цікоцкага, 100-годдзе якога адзначалася ў 2013 годзе. Так, на жаль, атрымліваецца, што цяпер мы аб'юдымі увагай твораў XX стагоддзя. Аднак у савецкі час у Беларусі былі адметныя творцы,

якія стваралі гукавы партрэт краіны. Напрыклад, Яўген Цікоцкі, які нарадзіўся ў Пецярбургу, але як кампазітар рэалізаваў менавіта ў Беларусі. Яго творы адметныя тым, што ў іх адчуваецца вліккі ўплыву беларускай народнай музыкі. Ён аўтар кантат, сімфоній і опер («Міхась Падгорны» і «Алеся», якія ў свой час былі пастаўлены на сцэне Вялікага тэатра Беларусі). Гэта былі творы менавіта свайго часу. Але гэта быў час, які прахылі наш народ. Гэты час можна адчуць таксама праз музыку.

Музыканты і выкладчыкі музыкі, якія прыязджаюць падчас свята ў Заслаўя, ствараюць яшчэ і сучасны культурны асяродак, прычым не толькі праз канцэрты, але і майстар-класы. Канцэрты, якія ладзіцца ў дзіцячай школе мастацтваў, даюць уяўленне пра камерную музыку, якая кожна гучыць у выкананні розных калектываў: як сімфанічнага аркестра, так і ансамбля трубаўчэ, ансамбля флейтыстаў ці струннага квартэта. Але ці не найбольш важна тое, што ў рамках свята адбываецца абласны конкурс выканаўцаў дзіцячых школ мастацтваў «Заслаўскі сшытак». Нават сам факт выступлення там, дзе іграюць майстры, азначае для дзіцяці пэўную прыступку да майстэрства.

Майстры — музыканты Нацыянальнага канцэртнага аркестра Беларусі пад кіраўніцтвам Міхала Фінберга. Аркестра, ад якога звычайна чакаюць любімых мелодый і папулярных песень. Як жа без іх падчас свята?..

Ларыса ЦІМОШЫК.
Фота Анатоля КЛЕШЧУКА



■ Каляровы свет

БУДЗЫЦЕ ЯК ДЗЕЦІ. МАЛЮЙЦЕ

Сачыць за поспехамі гэтай таленавітай дзяўчыны я ледзь паспяваю. Сёлета яна заканчвае факультэт дызайну Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, аднак ужо паспела прапрацаваць у некалькіх дызайнерскіх кампаніях. На яе рахунку выкананне такіх прэстыжных заказаў, як афармленне фотавыставы «Land Rover адкрывае Беларусь», стварэнне фірменнага стылю сеткі атэляў на Брэслаўскіх аэрадах, афармленне інтэр'ера і фасаду крамы іспанскай пліткі «Sagardi» і многія іншыя. Але, як сапраўды творчаму чалавеку, у звыклых межах ёй робіцца цяжка, таму Ніна Калачык вырашыла маляваць... на сценах, разам з дзецьмі са сталічнага раёна Шабань.



маў Валодзя Янушкевіч з «Канкістадора», і ўсё распачалося. Карэспандэнт «Звязды» завітала на заняткі да Ніны Калачык і ўпэўнілася, што гэта не проста творчы гурток, а сапраўды «Жывое малыванне», я і пазіцыянуе яго стваральніца.

«НАКОЛЬКІ ГЕНІЯЛЬНА — ВЫРАШЫ САМ»

— Ідэя са сценамі ўзнікла таму, — распявае Ніна, — што ў гэтым ёсць пэўная свабода. Калі ты стаіш і штосць ствараеш на сцяне, то абуджаецца пачуццё дзяцінства, калі вельмі хочацца маляваць усюды, асабліва на шпалерах... Падчас рамонтных работ пачаўся ідэя ствараць на сценах пэўнае мастацтва. Пасля мы будзем акрыляваць фарбай закатаваныя на іх плоскасці фарматы папярэвых лістоў — А3, А1. Гэта могуць быць квадрат, прамавугольнік, круг — усё, што падаедаюць навучэнцы. Часам і цэлаю сцяну можам зафарбаваць. Гатовыя работы на сценах мы будзем ацэньваць. Аднак ступень дасканаласці павінен вырашаць сам творца: калі ён скажа, што праца выдатная, то яна назаўжды застаецца на гэтай сцяне. Калі ж будзе відаць, што можна зрабіць лепш, мы зафарбуем паверхню нанова і зможам намалываць штосць зверху. Гэтая мнагаслойнасць будзе стварацца да той пары, пакуль кожны

мастак не дойдзе да пэўнага ідэалу, не знойдзец сябе на гэтай сцяне.

— Така творчасць — падобная да графіці ці іншай?

— Гэта іншае. Аднак падобнасць з графіці — мая невялікая прынада. На першых занятках, якія мы праводзім у кабінце за сталамі, адно заданне зрабіць свой шрыфтывы аўтапартрэт, інакш кажучы, напісаць сваё імя, адлюстравваючы ў ім сябе. Гэта таксама і графіці: часцей за ўсё яны ствараюць сваё імя. Чаму? Бо гэта магчыма маюць самавыяўлення. Такім чынам, можна сказаць, яны маюць сябе на сцяне.

— Балончыкамі будзеце маляваць?

— Магчыма, балончыкамі будзем маляваць пазней. Бо яны надта дарагія, і гэта асноўная перашкода. А пакуль мы выкарыстоўваем акрылявыя фарбы, маркеры! Дарэчы, з маленькімі дзецьмі плануем на сцяне ствараць мультыкі, маляваць вельмі шмат персанажаў. Таксама будзем лпіць з гіпсу, ствараючы аб'ёмы, якія выступаюць. Будзе папярэвае мадэляванне, скульптуры і лепка з паперы, жывапіс. У выніку на адной вялікай сцяне створым штосць разам, выкарыстоўваючы ўсё, пра што даведаліся: і фарбы, і гіпс, і паперу — атрымаецца мантаж са шматлікіх тэхнік.

«ТРЭБА СЯБЕ «АДПУСЦІЦЬ» — ЧАМУ ТВАЕ ЗАНЯТКІ НАЗЫВАЮЦА «ЖЫВОЕ МАЛЫВАННЕ»? У ЧЫМ ЯГО ІДЭЯ?»

— Асноўны пасыл у тым, што гэта малыванне для ўсіх ахвотных. У перспектыве, калі гэта, магчыма, перарасце ў маю асабістую школу малывання, у ёй змогуць займацца і дзеці, і дарослыя абсалютна любога ўзросту. Ідэя ў тым, каб яны разняволіліся. Дзеці і так

Дызайнер разам з моладдзю з Шабаню будзе ствараць карціны на сценах

— Для таго, каб стаць свабодным. Увогуле, ёсць два сродкі малывання: мозг і рука. Тыя, хто «малюе мозгам», дзейнічаюць няправільна, бо яны кантраляюць сябе. Гэта тыя самыя дарослыя, якія ўвесь час думаюць, што ім трэба зрабіць і што намалываць, «закоўваюць» сябе ў пэўныя рамкі. Ідзе пастаянны аналітычны працэс мыслення. Яны не свабодныя і не адпускаюць сябе. Яны маюць сабе, якія ўжо бачылі, узаўважылі тое, што ім вядома, не ствараючы штосць новае. Людзі, якія «малюць рукой», зусім свабодныя, яны «адключваюць» галаву. Мне больш блізка апошні метад, калі ты «выключаешся» і выплываеш на паперу ўсё, што ў табе ёсць. Гэта будзе не штосць навязанае іншым светам і людзьмі, а выключана тваё, тое, што звычайна не паказваеш. А пасля, па-



На занятках з моладдой групай.



Сцяна ў «Золака» з размаляванымі Ніна Калачык.

чынаючы думаць, ты знаходзіш у гэтым пэўныя сюжэты і аб'ядноўваеш іх у карціну.

— Ты казала, вы будзеце імкнуцца маляваць рух?

— Сапраўды, магчыма, летам да нас пачнуць прыходзіць запрашаньня акцыяры. Сутнасць нашых заняткаў будзе ў тым, што мы проста сядзем колам (на падлогу, падаконнікі, крэслы) і ўключым музыку з пэўным настроем, што адпавядае характару запрашанага героя. Ён будзе хадзіць вакол нас, не на хвіліну не спыняючыся. А нашай задачай будзе намалываць яго — увабодзіць імгненне. Трэба пастарацца перадаць прысутнага проста лініяй, бо лінія — гэта тое, што адразувае кожнага з мастакоў. Нават не колер, на маю думку, а менавіта лінія — гэта самае важнае ў творчасці. Часам будзем заходзіць на трэнерку «Канкістадора» і маляваць, як яны танцуюць.

«Я ХАЧУ РАЗНЯВОЛІЦА»

— Ніна, сёлета ты заканчаваш ВНУ, працуеш у прэстыжнай дызайнерскай фірме. Наоста табе трэба тры разы на тыдзень вёсці гурток малывання?

— Выдатна, калі людзі кажучы, што дызайн — гэта мастацтва. Але для мя-

Ніна ШЧАРБАЧЭВІЧ,
фота аўтара

Вязень дулага — 125

З кастрычніка мінулага года «Звязда» ўключылася ў акцыю па зборы сродкаў для мемарыяла «Урочышча Пяскі» ў Полацку. Так называецца вялікая пуста на левым беразе ракі Палата за Свята-Еўфрасіннеўскім манастыром, дзе з часоў Вялікай Айчыннай вайны ляжаць астанкі больш за 40 тысяч савецкіх ваеннапалонных (пераважна з перасельнага лагера ДУЛАГ-125), падпольшчыкаў, партызан і мірных грамадзян. За амаль сем дзесяцігоддзяў гэтае месца так і не было прыведзена ў належны стан: дагэтуль чалавечыя косці размытае дажджавая вада і агаляюць вятры.



Сумесны праект Полаччыны і газеты «Звязда» «Урочышча Пяскі»

Міхаіл Скрабін ля Сцяны памяці ва ўрочышчы Пяскі. Полацк, май 2013 года.

Вясной 2013 года ўрочышча Пяскі разам са здымачнай групай расійскага федэральнага тэлеканала «Звязда» наведваў былі вязень двух полацкіх лагераў для ваеннапалонных Міхаіл Якаўлевіч Скрабін. У 1943-м яму пашчасціла ўцячы з нямецкага палону разам з 17 таварышамі. На працягу 50 пасляваенных гадоў ён кожны год у дзень вызвалення Полацка прыязджаў у гэты горад на сустрэчу з былымі партызанамі — сваімі баявымі таварышамі. Цяпер ён — апошні з партызанскай брыгады «Няўлоўныя», якая дзейнічала ў гэтых мясцінах у гады акупацыі. Журналіст беларускай газеты «Звязда» сустрэлася з гэтым незвычайным чалавекам, кавалерам ордэнаў Чырвонай Зоркі, Айчынай вайны, «Знак пашаны», каб распяць яго пра перажытае на беларускай зямлі.

ку — каля мемарыяльнага комплексу «Прарыў» пад Ушачамі. — Калі немцы акупіравалі Беларусь, яны сталі агітаваць палонных савецкіх афіцэраў, і ім удалося перацягнуць на свой бок падпалкоўніка Уладзіміра Гіль-Радзінава, — расказвае Міхаіл Скрабін. — Ён набраў з ваеннапалонных цэлы полк, увайшоў у давер да немцаў, але калі сабраўся з сіламі, разам з усім палком перайшоў на бок партызан. Вядома, усе партызаны ўздыхнулі з палёгкай, бо баяліся «радыёнаўцаў», сярод якіх было шмат кадравых ваенных. Немцы ж, калі прыступілі да будына-маштабнай аперацыі «Вясновае свята» па знішчэнні Полацка-Лельскай партызанскай зоны ў расійскай калоніі 1944 года, ведалі, дзе «радыёнаўцы» трымаюць абарону, і абрушылі на іх усю сваю моц. З паўтары тысячы байцоў 1-й антыфашысцкай партызанскай брыгады, якую ўзначальваў Гіль-Радзінаў, загінулі больш за тысячу. У тым ліку сам камандзір.

Брыгада Міхаіла Якаўлевіча ў той кацін не патрапіла, бо была, па яго словах, адной з самых мабільных у Беларусі, вельмі добра ўзброеная, з выдатна пастаўленай разведвальнай работай. Яна падпарадкоўвалася непасрэдна разведвальнаму ўпраўленню ў Маскве, якое ўзначальваў ле-

— Гэта была самая вялікая праўда жыцця, якую не убачыш ні ў адным фільме. Іх роту кінулі пад Невелем у бой, каб адцягнуць увагу немцаў ад месца асноўнага прарыву. — Мы ішлі вялікай калонай, магчыма, у тысячу чалавек, канца яе не было відаць. Спыніліся. Чуюм ціхі загад: «Рота, тры крокі ўбок, разгарнуцца ў ланцуг і ісці ў іншы бок ад калоны». Ідзем. Цішыня такая, што чуць, як сэрца груквае. Уваходзім у жыта, і адтуль агонь — разрыўнымі. Мы пра разрыўны тады ўпершыню даведаліся. Лажыцца, нічога не бачым, чуюм толькі святло куля. Тады яшчэ не ведалі, што тая, якая прасвістала, — ужо не твая куля. Было адно жаданне — зарыцца ў зямлю, — калі Міхаіл Якаўлевіч апавядае, час, які аддзяляе яго сённяшняга, 97-гадовага, ад таго, маладога, што ляжаў у жыце пад кулямі, перастае існаваць. — І раптам аднекуль справа даносіцца: «Ура-а-а!» Бліжэй, бліжэй... І ты разумеш, што не адзін, і падымешся, і бяжыш разам з усімі наперад так хутка, як толькі можаш, нібы смерць не наперадзе, а заду...

ЛІЧАННЯ ІМГЕННІ УРАГАННАГА АГНЮ...

Міхаіл Якаўлевіч дзелаў нашай сустрэчы самастойна прыхаў з сцяла Звягня ў Падмаскоўі, дзе жыў, у Маскву. Гэты чалавек, нягледзячы свае 97 гадоў, выглядае маладжавамі і бадзёрым. Ён кажа, што яшчэ тры гады таму

гандарны Павел Судаллатаў. Але ветэран добра ўяўляе, што давялося перажыць тым, хто аказаўся вясной 1944-га пад Ушачамі ў акружэнні ўтрая большых сіл праціўніка.

— Я чытаў успаміны дзядзючкіны кінааператара, якой удалося вырвацца з акружэння разам з партызанамі. Яна расказвала, што Уладзімір Лабанок, які кіраваў прарывам, загадаў ёй моцна трымацца за яго рэмень і так бегчы за ім, не адгускаючы руку, заплюшчыўшы вочы і высокая падмаючы ногі, каб, не дай Божа, не ўпаўці, — расказвае Міхаіл Якаўлевіч.

— Што такое начны прарыв? — гадвала беларускі ваенны кінааператар Атылья Рэйзман. — Лічанья імгненні ўраганнага агню. І бегу, што ёсць сілы. Аўтаматыкі разавалі акружэнне, і працягнулі метраў у дзвеце вырвалася большая частка партызан...»



Міхаіл Скрабін (у ніжнім радзе першы злева) на кінастудыі «Масфільм», 1938 год.

рэгулярна наведваў басейн і да апошняга часу актыўна ўдзяляў грамадскай дзейнасцю ў Савецкай ветэрану. «Вядома, зрок ужо не той, ды сэрца ў мяне працуе на батарыйках, — кажа ён пра кардыястэмулятар і дзеліцца ўласным рэцэптам даўгалецця: «Галоўнае — не кінуць!»

Міхаіл Якаўлевіч падрыхтаваў да нашай сустрэчы вялікі альбом з фатаграфій ваенных гадоў. Тахі альбомы ён, прафесійны фатограф, калісьці зрабіў шмат, каб раздзяць сваім сябрам-партызанам. Дарэчы, падчас свайго аповеду ён ні разу не выкарыстаў словазлучэнне «былі партызан».

— На апорным пункце ў лесе хутка фарміравалі новыя часткі, а немец ужо быў далёка, быў узяты Невель, баі ішлі пад Вялікімі Лукамі, — расказвае Міхаіл Якаўлевіч. — Камандзіры амаль усе былі прыліпчыя, знакаў адрознення на абмундзіраванні не было. Чырвоным алоўкам малывалі на адкладку каўнеру палачкі, ромбікі, квадраты, каб было відаць, што ідзе, напрыклад, камандзір роты.

Іх пастроілі. Камандзір палка абвешаў, што полк называецца «50-ы взводны» і іх задача — вызваліць Невель, дзвіг: «Невель — наш! У гэтым наш паратунак». А да Невеля — 100 кіламетраў. Яны гэтыя 100 кіламетраў прайшлі так хутка, што дзень у іх свядомасці змяшчаўся з ноччу. Спалі на хадзе, утыкаючы тварамі ў вінтоўкі тых, хто ішоў наперадзе.

«На гэтай фатаграфіі наша брыгада ідзе на злучэнне з часцямі Чырвонай Арміі. Аперацыя «Баграціён» скончылася. Я лезз з каня, бо прыкмеціў высокае месца, з якога відаць усю брыгаду, якая расцягнулася ўздоўж дарогі».

«Гэта наш другі камандзір». «Гэта я — камандзір разведвальна-дыверсійнай групы». «Пераправа брыгады цераз раку, хлопцы вяртаюцца з задання, ідуць у ніжняй бялізне, штаны нясуць у руках».

«Пахаванне Сашы Аганесяна. Так крывіда, разведчык, армянін, загінуў за некалькі хвілін да злучэння з часцямі Чырвонай Арміі... Да нас нашы войскі яшчэ не дайшлі, і раптам з'явілася інфармацыя, што сустрэлі савецкую конную разведку. Партызаны адразу сабралі коней і паляцці туды. Саша Аганесян хварэў, яго адгаворвалі ехаць, але ён настаў. Яны ўляцелі на конях у вёску, якая, мы ведалі, была амаль наша, а там аказаліся немцы, якія адыходзілі. З кулямётаў яны забілі каня, а Сашу куля прама ў лоб трапіла. Так недарэчна мы яго згубілі...»

«Гэтае званне даюць за асобія заслугі пры абароне і вызваленні Мінскай вобласці ў гады Вялікай Айчыннай вайны, за мужнасць, праяўленую ў надзвычайных сітуацыях у мірны час. Нагодай да прысваення служаць таксама поспехі ў вытворчай і грамадска-культурнай дзейнасці, у развіцці эканомікі, навуцы, культуры, мастацтва, адукацыі, аховы здароўя, фізічнай культуры і спорту, іншыя ўчынкi, што атрымалі шырокае прызнанне грамадскасці. Сёння на Міншчыне налічваецца 18 ганаровых грамадзян».

«Гэтае ж альбоме і кадры нямецкай хронікі, і пасляваенныя здымкі — са штогадовых сустрэч з ветэранамі ў Беларусі. У тым лі-

«Сёння, а 4 ГАДЗІНЕ РАНІЦЫ...»

«ГЭТА БЫЛА САМАЯ ВЯЛІКАЯ ПРАЎДА ЖЫЦЦЯ...»

«Сёння бою ў кіно заўсёды на-поўнены спецэфектамі і чалавечымі эмоцыямі. Летам 1941-га 24-гадоваы супрацоўнік кінастудыі «Масфільм» Міхаіл Скрабін упершыню убачыў месца, дзе сапраўдны бой толькі што скончыўся. На дарозе ляжаў распасцёрты немец. На яго жываце, на рэмені, — «парабелум», асабістая зброя маладых афіцэраў. А далей, у кювеце, стаў ручны кулямёт і сядзелі два кулямётчыкі. Хутка, без адзінага слова, яны набівалі патроны ў дыскавыя магазыны, бо ўжо ўсе дыскі былі расстраленыя. — Я больш за 70 гадоў памятаю гэтых двух хлопцаў у пілот-кач пабач з забітым імі немцам, — з хваляваннем кажа ветэран.

У гэтым жа альбоме і кадры нямецкай хронікі, і пасляваенныя здымкі — са штогадовых сустрэч з ветэранамі ў Беларусі. У тым лі-

У нядзелю 22 чэрвеня 1941 года, апоўдні па радыё было аб'яўлена аб нападзе немцаў на Савецкі Саюз. Увечары таго дня — абвешчана Указ Савэта аб мабілізацыі ваеннаабавязаных, якія нарадзіліся з 1905 па 1918 год. За год да гэтага Генеральны штаб правёў мабілізацыйную акцыю: выклікалі ўсіх, хто здольны трымаць зброю, і ўручылі мабілізацыйныя прадпісанні, у якіх напісана, з чым, куды і ў які час трэба з'явіцца ў выпадку абвешчання ўсеагульнай мабілізацыі. Міхаіл Скрабін, мастацкі фатограф «Масфільма», у тым дні знаходзіўся разам са здымачнай групай у камандзіроўцы і мабілізацыйнага прадпісання не атрымаў. Ён проста пайшоў разам з суседзям-аднакашнікам, і яго забралі. Увечары 24 чэрвеня іх адправілі ў Ленінградскага вакалала на поўнач, але потым эшалон накіраваўся ў бок Беларусі.

«Гэтыя дзве групы і чалавечыя эмоцыямi. Летам 1941-га 24-гадоваы супрацоўнік кінастудыі «Масфільм» Міхаіл Скрабін упершыню убачыў месца, дзе сапраўдны бой толькі што скончыўся. На дарозе ляжаў распасцёрты немец. На яго жываце, на рэмені, — «парабелум», асабістая зброя маладых афіцэраў. А далей, у кювеце, стаў ручны кулямёт і сядзелі два кулямётчыкі. Хутка, без адзінага слова, яны набівалі патроны ў дыскавыя магазыны, бо ўжо ўсе дыскі былі расстраленыя. — Я больш за 70 гадоў памятаю гэтых двух хлопцаў у пілот-кач пабач з забітым імі немцам, — з хваляваннем кажа ветэран.

«Гэтыя дзве групы і чалавечыя эмоцыямi. Летам 1941-га 24-гадоваы супрацоўнік кінастудыі «Масфільм» Міхаіл Скрабін упершыню убачыў месца, дзе сапраўдны бой толькі што скончыўся. На дарозе ляжаў распасцёрты немец. На яго жываце, на рэмені, — «парабелум», асабістая зброя маладых афіцэраў. А далей, у кювеце, стаў ручны кулямёт і сядзелі два кулямётчыкі. Хутка, без адзінага слова, яны набівалі патроны ў дыскавыя магазыны, бо ўжо ўсе дыскі былі расстраленыя. — Я больш за 70 гадоў памятаю гэтых двух хлопцаў у пілот-кач пабач з забітым імі немцам, — з хваляваннем кажа ветэран.

«Гэтыя дзве групы і чалавечыя эмоцыямi. Летам 1941-га 24-гадоваы супрацоўнік кінастудыі «Масфільм» Міхаіл Скрабін упершыню убачыў месца, дзе сапраўдны бой толькі што скончыўся. На дарозе ляжаў распасцёрты немец. На яго жываце, на рэмені, — «парабелум», асабістая зброя маладых афіцэраў. А далей, у кювеце, стаў ручны кулямёт і сядзелі два кулямётчыкі. Хутка, без адзінага слова, яны набівалі патроны ў дыскавыя магазыны, бо ўжо ўсе дыскі былі расстраленыя. — Я больш за 70 гадоў памятаю гэтых двух хлопцаў у пілот-кач пабач з забітым імі немцам, — з хваляваннем кажа ветэран.

Грошы на стварэнне мемарыяла «Урочышча Пяскі» можна пералічваць у Віцебскае абласное аддзяленне ГА «Беларускі фонд міру» на рахунак №3135411066036 (у беларускі рублях), №3135411066502 (у доларах), №3135411066805 (у расійскіх рублях) у дырэктцыі ААТ «Белінвестбанк» па Віцебскай вобласці, код 153001739, УНП 300126736

ЛІСТ ДА ДЗЯДЗЬКІ ЯКУБА

У літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа падвялі вынікі конкурсу навагодняга пасланню народнаму паэту Беларусі Якубу Коласу «Гуляй, зіма, твая часіна!» На працягу амаль двух месяцаў да журы прыходзілі дзясцякі пісьмовых работ ад школьнікаў Міншчыны.



Усе конкурсныя работы змешчаны на выставе ў музеі Я. Коласа.

на падлозе. «Вам больш за ўсіх пашанцавала! — жартавалі дарослыя. — Хто тут пасадзіць — будзе лепш спраўляцца з вучобай!»

Дзядзючаты і хлопцы атрымалі дыпламы і каштоўныя падарункі, а таксама паўдзельнічалі ў святочнай праграме, якую падрыхтавалі супрацоўнікі музея. Конкурс цікавы і тым, што некаторыя дзеткі даслалі свае дэбютныя малюнкі і першыя казкі. Самому маладшаму ўдзельніку ўсяго 3 гады.



На ўсіх наведвальнікаў нават не хапіла месцаў.

Кніжная паліца

Яны выбеглі да кінутых нямецкіх матацыклаў. Потым да дамоў, да агароду, да дарогі... Тады ім удалося выйсці з акружэння. Але да асноўных савецкіх ваенных часцей яшчэ было далёка. Немцы рухаліся па дарогах на танках, матацыклах, грузавіках, а яны, у тым жа напрамку, — паміж дарогамі, ноччу, пешшу, губляючы апошнія сілы. Днём чакалі, пакуль сцягнецца, потым адразу падымалі і праходзілі на ўсход кіламетраў 10-15, бо летнія ночы кароткія. Спыняліся, капалі акапы. З-за недахопу рыдлёвак капалі сухую зямлю каскамі, фінкамі, збіваючы рыткі ў кроў.

Міхаіл Якаўлевіч успамінае, як яны прыйшлі ў кінуты саўгас з закрытай фермай, дзе ляжалі здохлыя свінні. Як заковалі гэтых жывёл, зноў ішлі. Пасля лёгкага ранення Скрабін патрапіў у медыка-санітарную роту, а потым ён і іншыя лёгка параненыя змянілі асабовы склад медсанбата, які адправілі на перадавую. І зноў бясконца доўга адступленне.

— Не памятаю, што мы влі. У нас ужо не было коней, каб цягнуць павозкі, скончыліся патроны. Памятаю бульбяныя палі і загад: бульбу не капаць, а падідзе, напрыклад, камандзір роты. А мы ж адступаем, пакаідаем гэтую зямлю немцам... Той, хто даў гэтую каманду, аднёсся да поля па-гаспадарску, але не па-ваеннаму, — з горыччу гадвае пачытку чалавек.

Міхаіл Якаўлевіч успамінае, як яны прыйшлі ў кінуты саўгас з закрытай фермай, дзе ляжалі здохлыя свінні. Як заковалі гэтых жывёл, зноў ішлі. Пасля лёгкага ранення Скрабін патрапіў у медыка-санітарную роту, а потым ён і іншыя лёгка параненыя змянілі асабовы склад медсанбата, які адправілі на перадавую. І зноў бясконца доўга адступленне.

Міхаіл Якаўлевіч успамінае, як яны прыйшлі ў кінуты саўгас з закрытай фермай, дзе ляжалі здохлыя свінні. Як заковалі гэтых жывёл, зноў ішлі. Пасля лёгкага ранення Скрабін патрапіў у медыка-санітарную роту, а потым ён і іншыя лёгка параненыя змянілі асабовы склад медсанбата, які адправілі на перадавую. І зноў бясконца доўга адступленне.

Міхаіл Якаўлевіч успамінае, як яны прыйшлі ў кінуты саўгас з закрытай фермай, дзе ляжалі здохлыя свінні. Як заковалі гэтых жывёл, зноў ішлі. Пасля лёгкага ранення Скрабін патрапіў у медыка-санітарную роту, а потым ён і іншыя лёгка параненыя змянілі асабовы склад медсанбата, які адправілі на перадавую. І зноў бясконца доўга адступленне.

Дзякуючы аўтару прыадкрыліся малавядомыя старонкі нашай гісторыі. У кнізе не знойдзеш апісання баявых дзеянняў і тлумачэння вайсковых аперацый. Кандыдата гістарычных навук, старшага навуковага супрацоўніка Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі Аляксандр ГРУША. — Якраз гэтым пытаннем, якія на Захадзе ўжо даўно называюцца пытаннімаў паўсядзёнай гісторыі, і прысвечана кніга. Мы вельмі рады атрымаць такое выданне, якое ставіць гэтую праблему ў цэнтр увагі, дае адчуць чалавека на такім складаным гістарычным этапе, калі адбываецца канцэнтрацыя не толькі палітычных, а і псіхалагічных і маральных устояў.

Як расказала Валянціна Бялявіна (на здымку), над выданнем яна пачала працаваць у 2005 годзе. У камандзіроўцы ў Слоніме ёй трапіў у рукі альбом удзельніка Першай сусветнай вайны палкоўніка Рускай імператарскай арміі Іосіфа Стаброўскага, у якім змешчана больш за 260 фотаздымкаў. На іх адлюстраваны акапы, ахвяры нямецкіх газавых атак, пакуты бежанцаў, разбурэння сёлы і гарады...

— Яны настолькі мяне ўразілі, што я папрасіла адсканаваць некалькі тата, каб потым напісаць навуковы артыкул на тэму Першай сусветнай вайны на тэрыторыі Беларусі, — прызналася Валянціна Мікалаеўна. — Фотаматэрыял аказаўся такім разнастайным, што ў межах артыкула ён не

НА МІНШЧЫНЕ НОВЫЯ ГАНАРОВЫЕ ГРАМАДЗЯНЕ

Званне «Ганаровы грамадзянін Мінскай вобласці» прысвоена на днях першаму сакратару Мінскага абласнога камітэта Камуністычнай партыі Беларусі Марыі Мікалаеўне Худой і касманаўту-выпрабавальніку, камандзіру касмічнага карабля «Саюз ТМА-06М» Алегу Віктаравічу Навіцкаму, які нарадзіўся ў Чэрвені. Пасведчанні ўручыў і губернатар Міншчыны Сямён Шапіра ў Слуцку падчас урачыстасцяў, прысвечаных 95-годдзю стварэння Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі.



Гэтак званне даюць за асобія заслугі пры абароне і вызваленні Мінскай вобласці ў гады Вялікай Айчыннай вайны, за мужнасць, праяўленую ў надзвычайных сітуацыях у мірны час. Нагодай да прысваення служаць таксама поспехі ў вытворчай і грамадска-культурнай дзейнасці, у развіцці эканомікі, навуцы, культуры, мастацтва, адукацыі, аховы здароўя, фізічнай культуры і спорту, іншыя ўчынкi, што атрымалі шырокае прызнанне грамадскасці. Сёння на Міншчыне налічваецца 18 ганаровых грамадзян.

Ташцяна ЛАЗОУСКАЯ.

Бераніка КАНЮТА. Фота аўтара

Уладзіслаў КУЛЕЦКІ

Галопама па Еўропе

Распаўсюджванне наша па планеце...

...асабліва прыкметна ўдалачыні, — пазычына заўважыў калісьці Уладзімір Высоцкі. Цяжка не згадзіцца, асабліва калі непасрэдна сутыкаешся з суайчыннікамі, якія апынуліся на волі лёсу далёка ад радзімы. Яны не заўсёды мараць вярнуцца на заснежаную вуліцу свайго дзяцінства, але ж настальгія, хоць углас не абвясчаецца, усё ж ёсць у пахучых. Хаця б таму, што імкнучы падтрымліваць стасункі з тымі, хто радзіму не пакідаў. Паколькі працягваю ўспамінаць аб замежжы, дзе давялося пабываць надаўна, раскажу пра свае сустрэчы з людзьмі. Нашымі людзьмі.

Больш за ўсё іх, здаецца, у Чэхіі. І не дзіўна: Прага — адна з самых бліжэйшых да краін СНД еўрапейскіх сталіц. Нагадаю, што менавіта тут наш славуты беларус Франціск Скарына ў 1517 годзе пачаў сваю выдавецкую справу. За два гады свет пачаў асвятляцца 23 ілюстраванымі кнігі. Дзе знаходзілася друкарня беларускага першадрукара, невядома, але помнік і памятная дошка ёсць.

У Празе ўсё «заточана» пад разгледжванне турыстычнага бізнесу. Да таго ж — кошт на многае трохі таннейшы, чым далей на Захадзе. І менавіта таму рускую мову тут можна пачуць ад кожнага пятага. Расіяне прыязджаюць у сталіцу Чэхіі на выхадныя дзень шопінгу або каб адзначыць тут святы. Старэйшае пакаленне чэхай не забыла 1968 год, аднак праглынула сваю крывіду на ўсіх усходніх славян, якія сёння для іх — адна з істотных крыніц даходу. Менавіта таму яны старанна ўспамінаюць мову, якую некалі вывучалі ў школе, а маладыя сям'ёмы яе вучаць: зразумелі, што «на рускіх» можна зарабляць неабліга грошы.

Між тым, праведзены асабіста эксперымент паказаў, што яшчэ лягчэй узаемадзейнічаць адбываецца, калі размаўляеш па-беларуску. Што зусім не дзіўна. Маленькая прыгожая краіна ў цэнтры Еўропы мае дастаткова цікавую гісторыю, аднак прыярытэты тут расставлены своеасабліва. Напры-



Прадукты з каноплямі прадаюцца паўсюль.

лад, тут ганацца, што тры чвэрці насельніцтва — атэісты, а каталіцкія саборы ўяўляюць сабой прасторы для правядзення экскурсій і канцэртаў, а не рэлігійных службаў. Вось і застаецца складанае адчуванне тонкага падману: ёсць найпрыгожэйшая абгортка, унутры якой няма цукеркі. Затое асобы пэўнай арыентацыі тут не саромяцца і дэманстраваць. І прадукты з канобісам (каноплямі) прадаюцца паўсюль. Зайшлі ў кавярню, размешчаную непасрэдна на вуліцы. Афіцыянт пра-

вёў для нас яркавую троххвілінную прэзентацыю нацыянальных страў на вельмі добрай рускай мове. Калі мы ўжо былі гатовы зрабіць заказ, адна з нашых турыстак заўважыла ў рускамоўным меню тэст вельмі дробным шрыфтам — пра тое, што за абслугоўванне на вуліцы праду-гледжана 50-працэнтная «накрутка» і яшчэ столькі ж трэба абавязкова пакінуць «на гарбату». Парайшыся, мы палічылі за лепшае пашукаць таннейшую кавярню. І вось тут наш афіцыянт вельмі разлаваўся: скамячыў

Назва нашай краіны выклікала ў выпадковых суразмоўцаў-чэхай асацыятыўны рад: «Беларусь — Азаранка — Мірны».

паперку, на якой пісаў, а потым пачаў ляцяць зусім не па-еўрапейску, але ж зразумела. Затое ў рэстаранчыку побач нас бездакорна і без усялякіх «накрутак» абслугоўвалі вытанчаныя хлопчыкі. На стойцы ляжала рускамоўная газета «Пражский телеграф», і я з задавальненнем пазнаёмілася з творчасцю калег.



У Чэхіі тры чвэрці насельніцтва — атэісты.

Дарэчы, назва нашай краіны выклікала ў выпадковых суразмоўцаў-чэхай такі асацыятыўны рад: «Беларусь — Азаранка — Мірны». Яшчэ раз сапраўдны гонар «за нашых» мы адчулі ў Вене. Калі выпадкова выйшлі якраз насупраць вялікага мемарыяла з надпісам па-руску: «ВЕЧНАЯ СЛАВА ГЕРОЯМ КРАСНОЙ АРМИИ, ПОВШИМ В БОРЬБЕ С ФАШИСТСКИМИ ЗАХВАТЧИКАМИ ЗА СВОБОДУ И НЕЗАВИСИМОСТЬ НАРОДОВ ЕВРОПЫ».

Агульнавядома, што ўсё «нашых» на Захадзе вельмі часта імгненна. Выйшлі з харчовай крамы — і адрозніваюць пачалі каштаваць кулленае цірамісу. Набылі суценку — трэба яе разгарнуць адрозніваюць. У прыбральню — толькі натоўпам і з гучнымі каментарыямі. Італьянцы і французам не зразумець тэма звычайна для нас зімой рэчы, які пухавікі і боты на тоўстай падэшве. Тое, што усходняму славянину добра, еўрапейцы як мінімум наўрачана. Але ж мне здаецца, мы перасталі саромецца таго, што мы такія, якія ёсць. Нас не бянтыжыць няведанне мовы. Гаюнаўе, што мы ведаем запаведнае слова «sale» (распродаж са зніжкамі). І ўпэўнена рухаемся да адпаведных вітрын. Прынамсі, у іх, як і ў нас, не заўсёды чырваная паперка са знакам



Кафедральны сабор Мілана — Дуома ўзведзены ў гонар Раства Багародзіцы.

«%» азначае зніжку рэальную. Вось дзе народу больш топчацца — там сапраўды штосьці каштуе менш.

Праваслаўных руска-ўкраінска-беларускага паходжання мы заканамерна сустракалі ў прыходзе Амвросія Медыяланскага ў самым цэнтры Мілана. Зямля, аказваецца, сапраўды вельмі маленькая — у царкве San Vito al Pasquolo зараз служыць святар Сяргій Бяспалаў, які раней жыў і служыў у Гомелі. Настаяцель — архімандрыт Амвросій (Макар) — чалавек з блізкаўсходняга багаслоўскага адукацыя, паліглот, у мінулым прапаркт Кіеўскай духоўнай акадэміі — цяпер кіруе праваслаўнымі суполкамі не толькі ў Мілане, але і ў яго наваколлях. Храм, дзе мы пабывалі, раней быў прыходскай царквой католікаў, але ж спусцеў і таму каталіцыя царкоўныя ўлады перадалі яго праваслаўнай суполцы.

Нас віталі гасцінна, як паломнікаў — адрозніваюць пасадзілі за стол і добра накармілі. Настаяцель раска-заў, што большасць прыхаджан — гэта

У Чэхіі тры чвэрці насельніцтва — атэісты.



У Чэхіі тры чвэрці насельніцтва — атэісты.

Італьянцы ставяцца да нашых людзей стаючы — хаця б таму, што тыя з'яўляюцца таннай работай слай, не прэтэндуюць на нейкія пазіцыі ў грамадстве, сумленна выконваюць сваю працу.

Італьянцы ставяцца да нашых людзей стаючы — хаця б таму, што тыя з'яўляюцца таннай работай слай, не прэтэндуюць на нейкія пазіцыі ў грамадстве, сумленна выконваюць сваю працу — вельмі часта гэта догляд хворых і пажылых людзей.

убачыла, адрозніваюць сказала: «Аўдолька!» Вось імя і прыляпілася — адно такое на ўсю акругу.

Ды і дзеўка потым адна такая была: усё ў яе рука гарэла — і дома, і ў полі. Першая ў гульнях, першая ў спевах... Хоць, па праудзе кажучы, малыя яе ўсур'ез не ўспрымалі: патанцаваць — калі ласка, ну яшчэ паржартаваць... І не больш.

А тут на вечарыну прыходзяць камандзіраваныя (лінію электраперадач у суседнюю вёску цягнулі), і адзін з іх, нападніцка, пачынае клеіцца да Аўдолькі. Прычытам так, што дзеўчыне да жартаў ужо, бо не «адбіцца»... І не бароніць нічога... Яна да Грышкі: ратуі, маўляў. А яму што: яму ж да крэдзітэля вярта падцысі — той адрозніваюць. Вось толькі хто ж яго ведае: назусім ці не?

Баялася дзеўка з клубы ісіці — папрасіла таго ж Грышу, каб да хаты праводзіў. А там — з удзячнасці — усючыла на ганак (каб дацягнуцца) і... цмокнула ў шчаку.



Памятная дошка ў гонар Франціска Скарыны ў Празе.

Для многіх Мілан — гэта пераважна распродаж, тэатр «Ла Скала», ажурыны кафедральны сабор Дуома і «Тайная вчэра» Леанарда да Вінчы. Між тым, у гэтым горадзе шмат агульнахрысціянскіх святняў. У тым жа Дуома, узведзеным у гонар Раства Багародзіцы, знаходзіцца цвек ад Крыжа Хрыстова, мошчы святой роўнаапостальнай Феклы, сярэбраны каўчэг у выглядзе дрэва. Мы змаглі пабываць і каля мошчы свяціцеля Амвросія Медыяланскага — заступніка горада Мілана. У каталіцкай базіліцы, якая носіць яго імя, побач з яго целама — целы двух першых міланскіх пакутнікаў: братаў-блізнят Гервасія і Пратасія. Кожны цацвер у крыпце праваслаўнай служачы літургію і акафіст. Прынамсі, у Мілане ў гонар свяціцеля Амвросія названы

Італьянцы ставяцца да нашых людзей стаючы — хаця б таму, што тыя з'яўляюцца таннай работай слай, не прэтэндуюць на нейкія пазіцыі ў грамадстве, сумленна выконваюць сваю працу.

Італьянцы ставяцца да нашых людзей стаючы — хаця б таму, што тыя з'яўляюцца таннай работай слай, не прэтэндуюць на нейкія пазіцыі ў грамадстве, сумленна выконваюць сваю працу — вельмі часта гэта догляд хворых і пажылых людзей.

убачыла, адрозніваюць сказала: «Аўдолька!» Вось імя і прыляпілася — адно такое на ўсю акругу.

Ды і дзеўка потым адна такая была: усё ў яе рука гарэла — і дома, і ў полі. Першая ў гульнях, першая ў спевах... Хоць, па праудзе кажучы, малыя яе ўсур'ез не ўспрымалі: патанцаваць — калі ласка, ну яшчэ паржартаваць... І не больш.

А тут на вечарыну прыходзяць камандзіраваныя (лінію электраперадач у суседнюю вёску цягнулі), і адзін з іх, нападніцка, пачынае клеіцца да Аўдолькі. Прычытам так, што дзеўчыне да жартаў ужо, бо не «адбіцца»... І не бароніць нічога... Яна да Грышкі: ратуі, маўляў. А яму што: яму ж да крэдзітэля вярта падцысі — той адрозніваюць. Вось толькі хто ж яго ведае: назусім ці не?

Баялася дзеўка з клубы ісіці — папрасіла таго ж Грышу, каб да хаты праводзіў. А там — з удзячнасці — усючыла на ганак (каб дацягнуцца) і... цмокнула ў шчаку.

Дзённік настаўніка



Хто стварае школьныя падручнікі?

А сапраўды, хто? Напэўна ж, той, хто сам добра разбіраецца ў адпаведным прадмеце (гісторыі, фізіцы, біялогіі). І не проста добра, а, можна сказаць, дасканалы. Доктар навук, прафесар, дацэнт...

І гэта, хутчэй за ўсё, правільна, вось толькі... Дасканалы ведаючы свой прадмет, ці заўсёды ўсведамляючы гэтыя вучоныя мужы, што падручнік для школы і падручнік для вышэйшай навукальнай установы — гэта, мякка кажучы, крыху розныя рэчы?

Нават не ў сэнсе агульнага аб'ёму навуковага матэрыялу, які там будзе змешчаны, а, хутчэй, у сэнсе таго, у якой ступені даступнасці будзе пададзены сам матэрыял. А для гэтага недастаткова адных толькі навуковых ведаў, патрэбныя яшчэ і веды педагогічныя. Іншымі словамі, трэба разумець, якога ўзроўню і якой якасці матэрыял могуць засвоіць дзеці таго ці іншага ўзросту...

Памятаю, як у самым пачатку незалежнага шляху Беларусі з'явіліся першыя распубілікацкія падручнікі па гісторыі (часовыя, у мяккіх папяровых вокладках). Я тады, акрамя біялогіі і хіміі, выкладаў і гісторыю, бо добра яе ведаў... Дык вось, на ўсё жыццё запамінаўся адзін з тых «часовых» падручнікаў. Гэты быў «Гісторыя цывілізацыі Старажытнага свету», і аўтару там было некалькі — дакладней, кожны раздзел ствараў асобны аўтар.

Першабытнае грамадства было апісана даступна і цікава, Старажытны Егіпет і Міжрэчча — таксама няблага. Індыя, Кітай — ніякіх прэтэнзій да аўтараў...

А як толькі дайшлі да Старажытнай Грэцыі...

Гэты быў нейкі жах! Усё скамецана — і пра міфі, і пра рэлігію, і пра першабытную абшчыну... І ўсё — такой зануднай навуковай мовай! Зашмат і занадта падрабязна апа-вядалася пра перавароты ў Афінх,

Напярэдадні

«МНЕ TWO БУЛАЧКА I ONE КАВА»

Падчас правядзення чэмпіянату свету па хакеі важна, каб арганізатары грамадскага харчавання забяспечылі высокую якасць абслугоўвання жыхароў краіны і замежных гасцей, каб іх паслугі былі даступнымі і прыцягальнымі. У канчатковым выніку гаворка ідзе пра стварэнне стаючых іміджу краіны, таму Міністэрства гандлю выступіла з рэкамендацыямі адносна таго, якія патрабаванні да аб'ектаў грамадскага харчавання павінны быць выкананы.

У прыватнасці, гаворка ідзе пра веданне замежнай мовы персаналам у межах разумнага мінімуму. Пры адсутнасці работнікаў злы з такімі ведамі дапускаецца наяўнасць на аб'екце хаця б аднаго спецыяліста з веданнем замежных моў. У рэстаране ці кавярні павінны быць размоўнікі «Гутарковае замежнае мова (англійская)». Меню — на дзяржаўнай беларускай (рускай) і адной замежнай мове. У самяню павінен быць прадстаўлены разнастайны асартымент

Ірына АСТАШКЕВІЧ, фота аўтара

пераўтварэнні Салона, тыранію Пісістрата, захоп улады Клісфенам і яго рэформы. Калі перайшлі да грэка-персідскіх войнаў, у ўздыжнуў з палёгкай, але, як аказалася, заўчасна: у наступных параграфх зноўку пайшлі суды, прысуды, перавароты, войны алігархаў з дэмакратамі. Шмат прызвішчаў, шмат лічбаў... І ўсё гэта ў вялізнай колькасці вывалена на галовы небарак-пацілкашак, якія толкі з пачатковай школы выйшлі...

Памятаю, як адна дзяўчынка (круглая выдатніца, між іншым) са слэзымі ў голасе крычала: «Уяў ты разы параграф перачытала і ўсё роўна нічога не зразумела!»

Таякая вось была ў нас Старажытнай Грэцыя... І, што дзіўна, пайшоў наступны раздзел, Старажытны Рым... і зноўку усё стала проста і зразумела. І я, і дзеці ўздыжнулі з палёгкай...

Тады ж з'явіліся і першыя падручнікі па гісторыі Беларусі (таксама часовыя). І зноў тое ж самае!

У падручніку для шостага класа (гэта аб Палацкім і Тураўскім княствах, аб утварэнні ВКЛ) столькі непатрэбных падрабязнасцяў, якія, можа, толькі студэнты ведаць павінны. Далей — падручнік для 7-га класа, проста цудоўны! Лёгка, даступны, прастай мовай напісаны, без залішняй навукавасці...

Я спачатку не мог зразумець: чаму так? А потым дайшло! Проста многія з паважаных навукоўцаў пры напісанні кнігі бралі за аснову свае лекцыі для студэнтаў і... трохі іх скарачалі. Не спрашчалі — з улікам узросту тых, для каго і складаліся падручнік, а менавіта скарачалі. Вось і атрымалася нешта, мякка кажучы, не зусім зразумелае...

Мне могуць запыраць: гэта было даўно, а зараз тэксты падручнікаў гісторыі поўнасцю адпавядаюць узроставым асаблівасцям вучняў. Не буду спрачацца, бо гісторыю даўно

ужо не выкладаў, а вось што датычыцца біялогіі...

Не ведаю, на які ўзрост і на які ўзровень ведаў вучняў разлічаны, да прыкладу, сучасны падручнік біялогіі для 10-га класа, але цвёрда ўпэўнены ў тым, што студэнты адпаведных біялагічных спецыяльнасцяў могуць па ім рыхавацца да экзаменаў. І па спяхова потым іх здаваць. Што ж датычыцца вучняў дзясятых класаў...

Ну, навошта ім, скажыце, такое дасканалы вывучэнне фотасінтэзы? Аж на некалькі старонак, з навуковымі падрабязнасцямі! Ды яшчэ такой мовай:

«У выніку фотолізу ўнутры тылакоіды утвараецца лішак пратонаў — на мембране тылакоіды ўзнікае электрахімічны патэнцыял. Калі яго велічыня дасягае 50 мВ, пратоны пад дзеяннем сілы электрычнага поля пачынаюць праскакваць праз каналы ферменту АТФ-сінтэтазы, убудаванай у мембрану тылакоіды...»

Некалькі старонак такога тлумачэння фотасінтэзы! Ды тут не ўсялякую студэнту па сілах засвоіць... А што казаць пра вучняў, многія з якіх і не збіраюцца з'явацца сваё жыццё з біялогіяй, тым больш з фізіялогіяй раслін!

Не хацу казаць, што паважаных тлумачэнцаў ў гэтым падручніку, да прыкладу, сінтэз бялка на рыбасомах ці, скажам, храмасомная тэорыя спадчыннасці? Ды і шмат чаго іншага...

Не хацу казаць, што паважаных вучоных, якія стваралі гэты падручнік, дрэнна ведаюць свой прадмет. А вось як даўно яны самі працавалі ў школе і ці працавалі наогул? І можа, усё ж пры стварэнні новых падручнікаў трэба прыцягваць да гэтай справы і настаўнікаў? Вядома ж, лепшых з лепшых, у якіх і катэгорыя вышэйшая, і стаж адпаведны...

Хаця б у якасці кансультаўнтаў... Генадзь АУЛАСЕНКА



камплектаваць наборы ў дарогу, даць магчымасць падарадзіць мабільныя тэлефоны, скарыстацца факсам і інш.

Залішне казаць, што пра сам аб'ект грамадскага харчавання павінна быць інфармацыя ў інтэрнэце, а сам ён — мець шыльду і інтэр'ер, аформлены ў адпаведнасці з канцэпцыяй рэстарана ці кавярні. Гучыць, магчыма, банальна, але аічным уладальнікам такіх аб'ектаў нагадалі пра неабходнасць працаваць згодна з зацверджаным рэжымам работы, падтрымліваць належны санітарна-гігіенны стан, а работнікаў забяспечыць адзінымі фірменным адзеннем і нагруднымі знакамі для абслуговага персанала.

Сяргей РАСОЛЬКА



УДЗЯЧНЫЯ КВАТАРАНТЫ

...Некалі ў нас багатая гаспадарка была: каровы, цяляты, авечкі, свініны, гусі... Таму ўставалі мы з мужам рані і, вядома ж, адрозніваюць накіроўваліся ў хлёў, каб усіх пакарміць, напаяць, выгнаць у поле...

Цяпер на падворку толькі дробная жывёнасць, значыць, спяшачыца няма куды: я раніцы талчуса па кухні, гаспадар ідзе на вуліцу — пакурыць. Але ж...

Гэта пазалетае было, вясной. Чуло, выйшаў ён, а следам на верандзе нейкі шум. Высоўвае нос і бачу: дзве ластаўкі заляцелі. Колькі кругоў пад столлю нарэзалі — і ў дзверы... Потым — назад пад стол і на вуліцу... Быццам, клічучы куды?

Не адрозніваюць, але ж дайшло: яны «казалі» мне, што хлёў зачынены, а ў іх там гнэды...

Прышлося пайсці, адчыніць і з таго самага дня ўзяць за правіла — кожную раніцу «абслугоўваць» сваіх «кватарантаў». Цікавы занятак, бо заадно ж бачыш, як яны жывуць, як гадуюць малечу, як ставяць яе на крыло... А потым...

штош размаўляем. І тут падлятае да нас ластаўка — садзіцца, можна сказаць, побач, на слупок. Мы з мужам аж знімалі спачатку... Потым пачалі з іх размаўляць. Хвіліны 15 «прашча-біталі».

Назаўтра надвечарком ластаўка прыляцела зноў і «гаварыла» пераважна адна. Як мы зразумелі, яна дзякавала нам за працягтае лета, за прытулак, гасціннасць...

Таму мінулай вясной дзверы ў хлёў мы адчынілі загадзя, самі. Свёлета зноў адчынім... Няхай прылятаюць! Тамара МАРКУШЭВСКАЯ, в. Петкавічы, Баранавіцкі раён.

«КАБ ХУТЧЭЙ БЫЛО...»

«Чорт не адну пару лапцей стаптаў, пакуль пару сабраў» — гэта пра іх. А эрэшты, мяркуюць самі.

Грышку Бог не пакрыўдзіў ні ростам, ні сілай. Гаварыў ён мала, рабіў няспешна, на розныя пагуляны хадзіў, але ў танцы не кідаўся — больш лад дзвярэй стаў. Таму дзвэрчаты (вядома ж, за вочы) звалі яго Грышка-цохчы...

Аўдолька ж была маленькая, рыжавата, а ўжо хустрая — ну, не раўняючы, што тая вавэрчачка. Бабуля, прыехаўшы ў адведкі, лялечку гэту як

дзіць, пакуль яна кавы зварыць? І сама на кухню. Госць тым часам не толькі на экран — ён на ўсё глядзіць. Нябедная дзеўка, думае: тэлевізар каляровы (не тое, што ва ўсіх — чорна-белы), мэбля дыхтоўная, спіні ў крохал вунь якія высочыныя... Вася тады ні разу і не бачыў...

А ў жываце тым часам як забурчэе, як загрыміць — нейкі працэс пачынаецца. Гэта цяпер яго метэарызмам завучу. А тады ж і назвы не было.

Карацей — Вася стрымліваў сябе, бо можа. Аднак адзін «метэор» усё ж выскачыў! Прычынам з «трэскам» — аж дыктар на экране спужаўся! А хлопеч дык яшчэ больш, бо з кухні ўжо водар кавы папоўз. Значыць, з хвіліны на хвіліну ў залу дзвэрчына вернецца. Што было рабіць? Схапіў госьца адна з падшухач, што на канале ялжала, ды давай вакол сябе паветра ганяць...

Паспеў, здаецца: толькі сеў, дзвэрчына заходзіць, ставіць на столік падноз з кубкамі ды рознымі прысмакамі, уключае святло і, звяртаючыся ў бок тэлевізара, досыць гучна кажа: — Мама, тата, давайце каву піць.

Крэслы з высокімі спінкамі тут жа разварыліся на 180 градусаў... А ў іх — у Васі мову адняло — бацькі той дзвэрчыны: яны тэлевізар моўчы глядзелі. — Кажуць, за дзверы Вася вылятаў як той метэор. Праўда, з трэскам ці без, ужо не ў памяці.

Іван КУРСЕВІЧ, в. Суботнікі, Іўеўскі раён.

НЕЧАКАНАЕ ПАЛЯВАННЕ

...У той дзень нашы бацькі запрэглі гндэю (а паехалі на сенажаць). Нам, дзецям (мне гадоў 12 было), яны пакінулі строгае наказ — назіраць за падрадкамі і паліць бульбу.

страў, у тым ліку не менш за 10 страў беларускай нацыянальнай кухні (асарці сярлянае, селядзец па-старабеларуску, грыбная поліўка, драўні, пяхыста са свініны, верашчака, збіёніч і інш.). Міністэрства гандлю таксама рэкамендуе выключыць неабгрунтаванае павялічэнне цэн на прадукцыю грамадскага харчавання, захаваўшы на перыяд правядзення чэмпіянату ўзровень ценя, якія будучы дзейнічаць да мая.

Апроч іншых рэкамендацый — наяўнасць камплектаваць наборы ў дарогу, даць магчымасць падарадзіць мабільныя тэлефоны, скарыстацца факсам і інш.

Залішне казаць, што пра сам аб'ект грамадскага харчавання павінна быць інфармацыя ў інтэрнэце, а сам ён — мець шыльду і інтэр'ер, аформлены ў адпаведнасці з канцэпцыяй рэстарана ці кавярні. Гучыць, магчыма, банальна, але аічным уладальнікам такіх аб'ектаў нагадалі пра неабходнасць працаваць згодна з зацверджаным рэжымам работы, падтрымліваць належны санітарна-гігіенны стан, а работнікаў забяспечыць адзінымі фірменным адзеннем і нагруднымі знакамі для абслуговага персанала.

Сяргей РАСОЛЬКА

МІША І МЯДЗВЕДЗЬ

У далёкім басаногім дзяцінстве мой малады брат Міша вельмі любіў хадзіць на сяло да бабулі Франі. Яна была дабрышай душой чалавекам — спагадлівым, бескарыслівым. А жыла — за ракой, пад раскіданым дубам, з дарослым дзецім. Хатка ў іх была старонькая, змрочная — з газніцай, з цымянымі абразамі на покуці, з зямляной падлогай, з вялікай

■ Гісторыя знаёмства



■ Нататнік Яго жонкі

Святлана ДЗЯНІСАВА, галоўны рэдактар часопіса «Маладосць»

РАКІ І КРЭВЕТКІ

«Раки — это к драке», — казаў адзін досыць сімпатычны герой вуснамі аднаго даволі брутальнага акцёра ў адным вельмі шматзначным фільме. Але мы, напэўна, дастаткова інтэлігентныя людзі, каб так востра проста ўзяць і пабіцца з-за нейкіх там ракаў. Тым больш што іх у нас два.

Сімпатычныя зграбныя ракі з лупатымі чорненкімі вочкамі-перчынкамі, з вясёлымі вусікамі, якія ўвесь час рухаюцца, а пры лінцы аддзяляюцца ад цела разам з панцырам. Дасціпныя, цікавыя, наўныя. Мы набылі іх на рынку маленькімі паўпразрыстымі істотамі некалькі тыдняў таму. За гэты час яны набылі памер, прыбылі сімпатычныя блакітныя панцыры, а іх маленькія кволя прыдзіны лапкі ператварыліся ў шырокія кліюны. Ракам вельмі пасуе спраўна перабраць каменчыкамі шэрага грунту, калі яны завясаюць на якой-небудзь водарасці. Дарэчы, грунт гэты, здаецца, што і сам варушыцца — літаральна на вачах, прымушаючы іх не адрывацца ад відовішча. Ніякае не дзіва: палова тых каменчыкаў — малюсенькія шэранькія слімачкі, што размнажаюцца з неверагоднай хуткасцю, але гэта трохі іншая гісторыя. Калі б я захацела напісаць казку пра прыгоды ў нашым акварыуме, то галоўнымі і самымі пазітыўнымі яе героямі былі б менавіта нашы ракі. Праўда, апошнім часам мне здаецца, што не такія ўжо яны і нашы.

— Паглядзі, што яны зноў нарабілі, твае пазітыўныя героі! — чую цяпер кожны вечар. — Я хутка звяну ў куды-небудзь падалеі, няхай жывуць дзе хочучы.

— Яны хочучы жыць тут, у нас.

— Чаму ты так думаеш?

— Мы ім падабаецца. Асабліва ты. Вось яны табе і дапамагаюць. Празджаюць водарасці, прапловаюць грунт. Ствараюць сапраўдны, а не штучны асяродак, кажуць па-навуковаму, біяцэнэ. Калі яны падрэзалі вострую раслінку, значыць, ім так больш даспадобы. І рыбакм утульней, і слімачкам таксама зручней.

— Гэта яны так думаюць, — не гаджаецца Ён.

Здаецца мне, што ўсе Яго напады на нашых ракаў, няхай сабе і жартулівыя, робленныя, абумоўлены такой прастай з'явай, як прахыванне на тэрыторыі акварыума яшчэ адной катэгорыі дзесяціногіх істот. Крэветкі! Вось на каго скіраваны ўсе Яго пазітыўныя пацукі! Вось каго б Ён зрабіў галоўнымі героямі — гераніямі! — сваёй акварыумнай казкі. Вішнёвыя, жоўтыя, блакітныя, чорныя... І паўпразрыстыя, і аksamітныя... Каралеўскія, пчолкі, кардыналы, фільтратары... Адны назвы чаго варта! Такія аднолькава назграбныя цэламі і з такімі заўсёды з'едлівымі ўсмешкамі на абавязкова даўганосых тварох...

— У нядзельку ранічкай паедзем, каб купіць новыя крэветкі.

Здаецца, Ён збіраецца даць прытулак кожнаму віду. І нешта мне гэта, далібог, нагадвае.

Чытала нядаўна студэнцкую прозу, дасланую на конкурс «БрамаМар». Радавалася і абуралася адначасова. Чужыя, замезныя ці прыдуманыя, імёны герояў, чужыя, не нашы гарады ў якіх месцаў падзеі. Чаму? «Касмапалітычнасць» погляду як агюль-напланетная пільна? Ці пройдзе гэта? Жаданне вывесці сваё на сусветны ўзровень? Высакародна, але не бяспройгрышна і ўвогуле, «не з таго боку». І не бяспрэчна. Маладым творцам здаецца, напэўна, іначай.

Ракі Яму, відаць, надакучылі, бо цягаў іх з возера ў вялікай колькасці ўсё дзясціста. Крэветкі — з'ява навішшага парадку. Ракі — істоты мясцовага гатунку, крэветкі — прыбышы, а гэта заўсёды цікавей.

Ці проста нашы ракі і сапраўды ператварыліся ў шкоднікаў, а я проста адмаўляюся гэта прызнаваць?

■ Антыправілы

ЯНА ТАБЕ НЕ ПАРА!

або Як будаваць адносіны з нявесткай

Многія жанчыны сутыкаюцца з гэтай праблемай: **выхоўваеш, гадуеш сыночка, начэй дзеля яго не спіш, працуеш за дваі, каб забяспечыць любімым дзіцяці вітаміны і адукацыю, і раптам з'яўляецца нейкая растропа, і вось ён ужо не ваша крывіначка, сыночак ненаглядны, а ЯЕ МУЖ, а вы — не маці выдатнага сына, а ЯЕ СВЯКРОУ!**

Можна, вядома, скарыцца. У рэшце рэшт, дзеці ж растуць, і сыну, як нармальнаму чалавеку, патрэбна сям'я. І растропа, калі прыглядзецца, не такая ўжо і дрэнная дзясціна. І наогул, зусім не абавязкова адчуваць сябе свекрыўей. Проста колькасць дзясці павялічылася: быў адзін хлопчык, а цяпер — адзін хлопчык і адна дзясцінка. Зноў жа, унуці пойдучы. Зусім добра!..

Але пакора — гэта для слабых. Моцная жанчына, сапраўдная маці павінна змагацца за свайго сына, а не аддаваць яго безглядна ўскай там, якая толькі і марыць пра кватэру, дачу і да т.п. або проста — купіла наўнага хлопчыка сваёй пастаяннай гатунасцю да нейкіх там сумнеўных уцех, якія цалкам можна было б атрымаць менш дарагой цаной (гэта значыць не здраджваючы роднай маме). Не, вы, вядома ж, не супраць жаніцьбы ў цэлым. Аднак навошта так спяшацца? Навошта быць такім непераборлівым?..

У гэтай сітуацыі выйце адно: паказаць сыну на асабістым прыкладзе (бо толькі вам дакладна вядома, як трэба харчавання, апранацца, адпачываць і г.д.), ЯКОЇ павінна быць ідэальная жонка. Рабіце ўсё ніжэйпералічанае ў прысутнасці нявесткі, і яна таксама



Як звярнуць на сябе увагу дзясціны? Асабліва калі яна... вельмі прыгожая? З гэтым цяжкавырашальным пытаннем мы з сябрам у свой час добра памучыліся. Заканчалі трэці курс ваеннага вучылішча, і нас пасля сесіі накіроўвалі на месяц у войска — практыкавацца. Трапілі мы з ім далёка — на край зямлі, у вайсковую часць ля Уладзіслава. Тут нас многае ўражвала. Тайга, мора, бліжэйшая граніца. А пайшлі вяртацца ў афіцэрскую сталовую — і аслупянілі. Такую дзясціну згледзелі! Аслупяляльна рыжая, цёмна-сінія вочы, артыстычная постаць, плаўнасьце рухаў. На касе працуе, чэкі выбівае. Што мы — уся чарга не зводзіла з яе вачэй. Але нікому тая касірка ўвагі не удзяляла. Строгая праца — грошы, рэшта, вось ваш чэк...

У нас і апетыт знік. Усе думкі пра адно — як бы пазнаёміцца.

— Нават не старайцеся, — астудзіў спадзяванні сусед па пакоі ў інтэрнаце, дзе нас пасялілі. — Па-першае, у яе замкнёны характар. Па-другое, яна замужам за прапаршчыкам, ды і дзіця ўжо мае. Сотні такіх, як вы, перад ёю махалі крыламі. І дарэмна.

Засумавалі мы, але рук не апусцілі. Накаравалі думкі на распацоўку плана знаёмства.

— Зурька! — крычыць радасна сябар. — Памятаеш, мы за вчэрэ раз разлічаліся? У мяне старублёўка была (столькі меў грошай з сабой). Яна вельмі доўга рэшту збірала. І на мяне пры гэтым пара раз зірнула.

Тады старублёўка адной паперкай лі-



чылася добрымі грашыма і траплялася не так часта. Не ўсе зараблялі столькі, каб такія купюры заробак выдавалі. А калі давалі, старублёўку стараліся прыхваць: вельмі ж зручна для зберажэнняў.

Мы тады недзе 12 рублёў ступенды ў месяц мелі. Зусім небагата. Але вырашылі «закасіць» пад багатых перад прыгажуняй. Раніцай у час снедана зноў разлічыліся сотняй, якую зноў «сабралі» з улікам папярэдняй здачы. Снеданае каштавала... сорак тры капейкі. Атрымалі рэшту, потым дабавілі неабходныя капейкі і зноў панесліся па горадзе, каб вымяняць грошы на сотку

ці пяцідзсятку (дарэчы, купюра таксама лічылася вельмі буйной). Гэта і былі нашы купюры на бліжэйшыя дні. Ходзім у сталовую, разлічваемся буйной купюрай, дакладваем, мяняем і гэтак далей... Бачылі, што незаўважанымі не застаемся. Касірка нас нібы нават чакала. З цікавасцю сачыла, што бярэм сабе на падносы. І з яшчэ большай увагай — чым будзем разлічвацца. Зразуме-ла чым — сто альбо п'яцьдзят рублёў адной паперкай... Курсанцыя капіталы імкліва таялі, і іх ужо не хапала на патрэбы абмену. Давялося спаць дадому тэлеграму, каб дапамаглі з грашыма.

Дзякуй богу, прыслалі тэрміновы перавод тэлеграмам.

Мы былі ў захапленні ад сваёй ідэі. Наша папулярнасць у сталовой, як і ва ўсё дзясці, расла як на дражджах. Не толькі касірка-прыгажуня, многія афіцэры паглядзілі. Паглядзілі насіражана, а то і коса. Калі падумаваць усе нашы дэманстрацыі старублёвак у сталовую, дык нібыта больш за трыццаць рублёў прывезлі з сабой. Вялізныя для таго часу грошы...

Скандал успыхнуў нечакана, у час абеду. Набралі, як звычайна, ежы, падышлі да касы, працягнулі грошы. Зразуме-ла ж, старублёўку адной паперкай.

— А васмідзясці шасці капеек у вас няма? — спытала прыгажуня з нейкай незразумелай усмешкай на твары. — У мяне не хопіць на здачу.

— Не, няма, — гарэзліва ўсімхнуліся мы.

— Як няма? — здзіўлена працягнула дзясціна. — Я ж ранкам дала вам з сотні дзясціна дзясці рублёў дробязцю. І сорак востам капеек.

— Не, няма, усё ўжо патрацілі, — шчасліва расмяялася мы, працягваючы іграць ролю багачыні Бурцін, якім патраціць у гэтым затрапленым гарадку за раніцу такія шалёныя грошы — што раз плюнуць.

Чарга нема глядзела на нас.

— У вас павінна быць дробязь, — разлававана настойліва касірка. — Ня-ўжо вы можаце столькі патраціць?

— Можам, — адказвалі мы радасна («Яна звярнула на нас увагу!»)

А дзясціна раптам... залпала.

І тут мы ўсё зразумелі. На жаль, вельмі позна прыйшло да нас гэтае «прасвят-ленне». Што такое жыць сям'яй тут, у аддаленым гарнізоне, з'ехаўшы ад маці.

■ Матуліны занатоўкі

ПРА МІСТЫЧНАЕ І РАЦЫЯНАЛЬНАЕ

Натрапіла ў інтэрнэце на чарговы «мамчы» форум з нечаканай назвай «Самыя жahlівыя словы, што вам даводзіліся чуць ад сваіх малых». Натуральна, пацікавілася, што такога «жahlівага» можна па-чуць ад дзіцяці, якое ледзь ці не ўчора навучылася размаўляць... Лепш бы я гэтага не рабіла!

Насамрэч (як і і прадбачыла) большасць «жahlівага» тлумачылася недасканаласцю дзясцічага маўлення альбо ўсім вядомай непасрэднасцю малых. І набывала яна сваю «чорную афарбоўку» адно толькі ў свядомасці бацькоў... Дарэчы, і ў нашай сям'і дагэтуль згадваюць, як мая (цяпер ужо цалкам дарослая) пляменніца сусрэла свайго нованароджанага брата. Паназіраўшы колкі дзён, як усё носяцца з неадарэчнай істотай у пляюшках, яна пачала падбурхоўваць бацькоў «выкінуць гэтага монстра на сметніцу»... Ну, а што вы хацелі ад трохгадовай дзясціны, якая да таго моманту была першай і адзінай дачушкай, унучкай і пляменніцай?

Словы ж аднаго маленькага хлопчыка пра тое, што «раней у яго была іншая маці, але толькі яна і выратавала нас па жары», і палічыла проста глупствам. І мжголі нават нешта не надта добрычы-лівае падумала ў адрас яго бацькоў. Напэўна, ніхто з іх не кантралюе, што дзіця глядзіць па тэлевізары... Праглядаючы

шматлікія каментарыі з гэтай нагоды, толькі іранічна ўсімхнулася: ага, як жа, усё малыя «памятаюць» сваё папярэдняе жыццё... Параспытайце іх, дык і пра дыназаўраў згадаюць.

Не, шчыра, я не збіралася праводзіць ніякіх асабістых эксперыментаў. Але аднойчы ўвечары, перааправаючы сына ў піжамку, раптам жартам запыталася: «Антошка, а ў цябе была раней іншая мама?» Падрыхтывалася ўжо да катэгорычнага «не» і сынавага смеху: маўляў, нейкая дзіўная ты, мама. Але...

Нечакана сур'ёзна Антон кінуў: «Выдаў мне гісторыю, разважанню над якой мне халіпа на некалькі дзён».

«Так, у мяне былі іншыя тата і мама. І сястра была, — паведамаў ён. — Але потым здарылася аварыя, і мой нос згубіўся... Тата і мама моцна плакалі. Цяпер ужо не плачуць... Цяпер яны там жывуць». І Антон накіраваўся да акна, упуўна паказваючы на літары, што праглядзілі праз галле дрэў у парку...

На хвілінку мне падалася, што ў кватэры адчыніліся адрэзы ўсё вокны — так унутры пахаладзела. Але я ўсё ж расмяялася, цмокнула Антошку ў лоб і прапанавала пачытаць нашу любімую казку пра вожыка і мядзведзіка. Неўзабаве сын заснуў. А я...

А я стала пакутліва разважаю, адкуль у майго хлопчыка, якому летам споўніцца толькі тры гады, такіх фантазі? Ён ніколі ў жыцці не глядзеў тэлеві-

зар без мяне (ну і аднойчы — у кампаніі дзясціў). Дагэтуль слова «аварыя» ён звычайна выключна з няудальным спускам сваёй машынак з дзіцячай горкі ў нашым двары. І пра жыццё яго а магу распавесці пахвілінна ад яго нараджэння да сённяшняга моманту. Безумоўна, фантазёр ён у нас той яшчэ. Але да падобных фантазі, здаецца, зусім не схільны...

Жыццё дае не маці. Тут нешта больш складанае і сапраўды містычнае, інакш не было б навокаль столькі сям'яў, якім, не зважаючы на тытанічны намаганні, так і не ўдаецца завесці дзіця. Бо ці што іншае выбрала мяне, каб я дапамагла чалавеку з'явіцца на гэты свет. І я вельмі ўдзячна за магчымасць набыцця такога вопыту. Быць хворай і няшчаснай мне цяпер дакладна не пагражае. Гэтага я сабе проста не дазволю — інакш які свет я пакажу свайму сыну? «Ад сумы і турмы», кажаце?.. Лухта! Калі не перакладаць адказнасць за дзіця на чужыя плечы, гэта маленькае і кволае стварэнне так падбадзёрчыць і дысцыплінуе, што якасна новы ўзровень жыцця гарантаваны. Толькі на першы погляд гэты абмяжоўваюць бацькоўскую свабоду. Насамрэч яны лепш за сябе псіхалагічныя трэнінгі прымушаюць жыць менавіта «тут і зараз». І штодня дэманструюць, што жыццё нашмат больш глыбокае, цікавае і чароўнае, чым яно падаецца нам, дарослым, часта ад гэтага жыцця стомленым.

Урэшце, пераказаўшы нашу «містычную» гутарку бацьку і сяброўкам, я супакойлася. Яна перастала падавацца мне такой ужо містычнай. Бо падчас сваіх «рэфлексій» я ўсвядоміла: насамрэч — праўда яно ці не — усё гэта не мае ніякага значэння. Фантазі дзясці дзясці — чалавек, нават двухгадовы, мае права выдумляць што заўгодна, калі тое не перашкаджае нармальна жыць яму самому і навокальным. Калі ж тут нешта іншае...

Па шчырасці, пры ўсёй маёй любові да сям'я, я яго ніколі не адчувала касцінкай сябе самой. Так, у яго мае вочы і дакладна мае ўсмешка, але ў «завяла» яго ў такім узросце, калі розум рэзка аступіла эмоцыям. І заўжды была вельмі далёкай ад думкі, што, маўляў, вась я — падарыла жыццё чалавеку. Жыццё дае зусім не маці. Тут нешта больш складанае і сапраўды містычнае, інакш не было б навокаль столькі сям'яў, якім, не зважаючы на тытанічны намаганні, так і не ўдаецца завесці дзіця. Бо ці што іншае выбрала мяне, каб я дапамагла чалавеку з'явіцца на гэты свет. І я вельмі ўдзячна за магчымасць набыцця такога вопыту. Быць хворай і няшчаснай мне цяпер дакладна не пагражае. Гэтага я сабе проста не дазволю — інакш які свет я пакажу свайму сыну? «Ад сумы і турмы», кажаце?.. Лухта! Калі не перакладаць адказнасць за дзіця на чужыя плечы, гэта маленькае і кволае стварэнне так падбадзёрчыць і дысцыплінуе, што якасна новы ўзровень жыцця гарантаваны. Толькі на першы погляд гэты абмяжоўваюць бацькоўскую свабоду. Насамрэч яны лепш за сябе псіхалагічныя трэнінгі прымушаюць жыць менавіта «тут і зараз». І штодня дэманструюць, што жыццё нашмат больш глыбокае, цікавае і чароўнае, чым яно падаецца нам, дарослым, часта ад гэтага жыцця стомленым.

А таго, што рацыянальным розумам не растлумачыць, у гэтым жыцці сапраў-

Калі дома малое дзіця, а муж — малады прапаршчык — атрымлівае заробак у паўтары сотні рублёў. Сваёго жыцця няма, трэба здымаць і плаціць за гэта. І больш багата яны жыць, хутчэй за ўсё, ніколі не будуць, бо добрай кар'еры ў прапаршчыка быць не можа, ён не афіцэр, які расце ў званні і на пасадзе, ён на ўсё жыццё толькі прапаршчык. Яна яго вельмі кахае і ніколі не кіне. А тут — вось гэтыя курсанты, якія распараджаюцца вялікімі грашыма, ніякі смеццем. Шыкуюць бязбожна. Відаць, чыёсьці багатыя сыны, у якіх усё вызначана. І грошы, і кар'ера. І далейшая служба — альбо ў Маскве, альбо за мяжой.

Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так.

Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так.

Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так.

Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так.

Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так.

Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так.

Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так.

Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так.

Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так.

Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так.

Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так.

Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так.

Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так.

Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так.

Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так.

Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так.

Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так.

Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так.

Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так.

Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так.

Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так.

Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так.

Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так.

Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так.

Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так.

Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так.

Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так.

Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так.

Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так. Усё гэта яна і выплала. Што не да-казала словамі, мы зразумелі і так.

Што не да-казала словамі, мы зразум

Будзь у курсе

«МАСКОЎСКАГА» ЗМЯНЯЦЦА СХЕМА ТРАНСПАРТНАГА АБСЛУГОЎВАННЯ

У сувязі з неабходнасцю пазатпапага вызвалення тэрыторыі сталічнага аўтавакзала «Маскоўскі» ўводзіцца ў дзеянне новая схема транспартнага абслугоўвання ўсходняй часткі горада, паведамілі ў дзяржаўным прадпрыемстве «Мінсктранс».

Так, з сакавіка 15 прыградных маршрутаў будучы адпраўляцца з дыспетчарскай станцыі «Карастаянавай» з праходжаннем прыпынчанага пункта «Пл. Бангалор». Сярод маршрутаў — №№ 215, 220, 223, 224, 264, 265, 280 і іншыя. Таксама з красавіка з гэтай жа дыспетчарскай станцыі будучы адпраўляцца 6 прыградных сезонных маршрутаў, якія арганізуюцца на летні перыяд, з праходжаннем таго ж прыпынчанага пункта «Пл. Бангалор»: №№ 241, 243С, 348С, 366С, 368С, 389/390.

У будынку дыспетчарскай станцыі «Карастаянавай» абсталявана зала чакання і білетныя касы. Пасажырам на ДС «Карастаянавай» і ў касе па продажы білетаў, размешчанай на прыпынчанага пункце «Пл. Бангалор», будзе прадастаўлена магчымасць набыцця білетаў з указаннем нумара месца для сядзення.

З сакавіка ішчч 8 прыградных маршрутаў (напрыклад, №№ 249, 299, 271, 396 і іншыя) будучы адпраўляцца з дыспетчарскай станцыі «Уручча-2» з праходжаннем прыпынчанага пункта «Ст.м. «Уручча». Адначасова будзе адменена работа прыграднага маршрута № 269 «АВ «Маскоўскі» — Чыг.ст. Калодзішчы» з павелічэннем колькасці рухомага саставу на прыградным маршруце № 343 «ДС «Уручча-2» — Чыг.ст. «Калодзішчы».

З красавіка 20 прыградных маршрутаў лагойскага напрамку будучы адпраўляцца з дыспетчарскай станцыі «Славінскага» з праходжаннем прыпынчанага пункта «Ст.м. «Усход». Сярод іх — №№ 221, 221А, 229, 247С, 254, 302, 329С, 338С, 347 і іншыя.

З красавіка з гэтай жа дыспетчарскай станцыі «Славінскага» будучы адпраўляцца і 3 прыградных маршруты папярнянскага напрамку (з праходжаннем прыпынчанага пункта «Пл. Бангалор»: №№ 212, 240, 244. Зноў жа з красавіка да іх далучацца і 15 прыградных маршрутаў маскоўскага напрамку. З ДС «Славінскага» з праходжаннем прыпынчанага пункта «Ст.м. Уручча» будучы адпраўляцца, у прыватнасці, №№ 234, 236, 286, 309, 309Д, 310, 395, 447 і іншыя. У будынку дыспетчарскай станцыі «Славінскага» абсталявана зала чакання і білетныя касы.

Адначасова з красавіка ўносіцца змяненні ў работу шэрагу гарадскіх маршрутаў. Так, тралейбусны маршрут №1 часова закрываецца. У мэтах кампенсацыі арганізуюцца праца часовага аўтобусага маршрута №921 «ДС «Зялёны Луг-6» — Ст.м. «Усход». Часова закрываецца і тралейбусны маршрут № 56, а маршрут № 42 — трохі змяняецца. Аўтобусныя маршруты №№ 31, 172Э «АВ «Маскоўскі» — Калодзішчанскае могілкі» скарачаюцца да ДС «Уручча-2». Змяняюцца маршруты №№ 91, 100, 139. Маршрут № 113С падаўжаецца да ДС «Уручча-4», маршрут 145С — скарачаецца да ДС «Карбышава». Маршруты №№ 34, 35Д пераводзіцца з ДС «Славінскага» на ДС «Каліноўскага».

Сяргей РАСОЛЬКА.

Табліца з назвай «НЕСПРЫЯЛЬНЫЯ ДНІ І ГАДЗІНЫ Ў ЛЮТЫМ». Уключае календарны спіс дзён і гадзін з пачатковым і завяршальным часам для кожнага дня лютага.

Карысныя эксперыменты

ПЕРАПЫНКІ НА ГАРБАТУ

Супраць прастуды магілёўскія школьнікі змагаюцца з дапамогай гаючых траў

Жакуць, што вітамінная гарбата падчас эпідэміі грыпу і прастудных захворванняў лепшы прафілактычны сродак. Але навукова гэта не даказана. У магілёўскай школе № 34 вырашылі выправіць гэты праблем. Ініцыятарамі выступілі настаўніца англійскай мовы Іна Скобелева і настаўніца пачатковых класаў Наталія Лісоўская. Бацькі вучняў 4 «А» класа, у якім зараз праводзіцца эксперымент, выказаліся толькі «за». А адна з матуль, па прафесіі ўрач-тэрапеўт, нават падзялялася карыснай інфармацыяй. Высветлілася, што ёсць лямбэная гарбата і вітамінная, а гэта — вялікая розніца. І калі першую павінен назначаць толькі ўрач, то другую кожны можа ўжываць без асцярогі.

На чайных перапынках сумна не бывае.



Пасядзелкі за гарбатай у класе сталі ўжо добрай традыцыяй. Пасля званка на вялікі перапынак дзеці разам з настаўніцай пачынаюць хуценька сервіраваць парты спецыяльна прынесенымі з дому шклянкамі. Кожная з іх пазначана наліпкай — «вітамінная гарбата». Спачатку навучніцы пілі гарбаты з таго, што іх бацькі набылі ў аптэцы (рамонак, лісце ліпы і суніці). Але пасля таго, як Наталія Лісоўская правярыла ў санслужбы на радыёактыўнасць шпывшыннік, лісце чорных і чырвоных парэчак, сталі ўжывацца яшчэ і хатнія запасы.

Піюць, каб папіць гарбаты, вырашылі зрабіць пасля трэцяга ўрока, калі ў нашым распрадаржэнні 20 хвілін, — кажа настаўніца.

— Але, каб гарбата паспела настаяцца, мы яе завярваем на цэлую гадзіну раней. Зёркі, які і павіны быць, захоўваюцца ў мяшчочках з тканіны. Там ім свабодна «дыхаецца» і яны не губляюць свой пач. Настаўніца пільна назірае за тым, каб дзеці не парушалі правілы гігіены. Перад піццём гарбаты кожны старанна мые рукі, а пасля дзяржунны збіраюць посуд, мыюць і складаюць у спецыяльна падрыхтаваныя пакеты.

— Цяпер дзеці з 6 гадоў і п'юць кока-колу, а гэта шкодна, — з веданнем справы кажа Арцём.

Для настаўнікаў гэтыя перапынкі — дадатковыя клопаты. Але ж чаго не зробіш, каб дзеці былі здаровыя? Як высветлілася, вітамінную гарбаты ўжываюць лічаныя сем'і. З усяго класа знайшлося толькі тры вучні, якіх бацькі прывучылі да гэтых карысных напояў.

— Там шмат шкодных дабавак, яны разбураюць клеткі арганізма і чалавек хварэе. Таму замест колы трэба піць гарбаты.

— Бацькі купляюць сваім дзецям шкюдную ежу — чыпсы, «кірэшкі», восты яны і хварэюць, — дадае Ангеліна. — Лепш рабіць іх з бульбы і чорнага хлеба — таксама будзе смачна.

— Вітамінная гарбата, як і лекавая, ужываецца ў невялікай колькасці, — інструктуе Іна Скобелева. — Дзеці і п'юць яе ўсяга па паўшклянкі, прычым не гарчую. І гэта адбываецца ў адзін і той жа час. Вядома, што эфект найбольшы, калі ўжываць гарбаты за гадзіну да абеду.

— Бацькі вельмі задаволены, што іх дзеці і п'юць вітамінную гарбаты ў школе, — падключыла Наталія Лісоўская. — Дома не заўсёды хапае часу, каб яе завярваць.

— Яны не губляюць свой пач. Настаўніца пільна назірае за тым, каб дзеці не парушалі правілы гігіены. Перад піццём гарбаты кожны старанна мые рукі, а пасля дзяржунны збіраюць посуд, мыюць і складаюць у спецыяльна падрыхтаваныя пакеты.

— Цяпер дзеці з 6 гадоў і п'юць кока-колу, а гэта шкодна, — з веданнем справы кажа Арцём.

— Бабуля заўсёды збірае на зіму лісце маліны, ажыны і парэчак, а я ёй дапамагаю, — падзялялася Ангеліна Дыжова. — А яшчэ лепш, калі ягады разам з галінкамі. Тады і пах больш

прыемны. Мне вельмі падабаецца гарбата з мелісы — мы яе таксама збіраем.

— А мая бабуля збірае ліпу і мяту ў лесе, — дадае Арцём Швіранкоў. — Гэта ішчч больш карысна.

— Вітамінная гарбата, як і лекавая, ужываецца ў невялікай колькасці, — інструктуе Іна Скобелева. — Дзеці і п'юць яе ўсяга па паўшклянкі, прычым не гарчую. І гэта адбываецца ў адзін і той жа час. Вядома, што эфект найбольшы, калі ўжываць гарбаты за гадзіну да абеду.

— Бацькі вельмі задаволены, што іх дзеці і п'юць вітамінную гарбаты ў школе, — падключыла Наталія Лісоўская. — Дома не заўсёды хапае часу, каб яе завярваць.

— Яны не губляюць свой пач. Настаўніца пільна назірае за тым, каб дзеці не парушалі правілы гігіены. Перад піццём гарбаты кожны старанна мые рукі, а пасля дзяржунны збіраюць посуд, мыюць і складаюць у спецыяльна падрыхтаваныя пакеты.

— Цяпер дзеці з 6 гадоў і п'юць кока-колу, а гэта шкодна, — з веданнем справы кажа Арцём.

— Бабуля заўсёды збірае на зіму лісце маліны, ажыны і парэчак, а я ёй дапамагаю, — падзялялася Ангеліна Дыжова. — А яшчэ лепш, калі ягады разам з галінкамі. Тады і пах больш

прыемны. Мне вельмі падабаецца гарбата з мелісы — мы яе таксама збіраем.

— А мая бабуля збірае ліпу і мяту ў лесе, — дадае Арцём Швіранкоў. — Гэта ішчч больш карысна.

— Вітамінная гарбата, як і лекавая, ужываецца ў невялікай колькасці, — інструктуе Іна Скобелева. — Дзеці і п'юць яе ўсяга па паўшклянкі, прычым не гарчую. І гэта адбываецца ў адзін і той жа час. Вядома, што эфект найбольшы, калі ўжываць гарбаты за гадзіну да абеду.

— Бацькі вельмі задаволены, што іх дзеці і п'юць вітамінную гарбаты ў школе, — падключыла Наталія Лісоўская. — Дома не заўсёды хапае часу, каб яе завярваць.

— Яны не губляюць свой пач. Настаўніца пільна назірае за тым, каб дзеці не парушалі правілы гігіены. Перад піццём гарбаты кожны старанна мые рукі, а пасля дзяржунны збіраюць посуд, мыюць і складаюць у спецыяльна падрыхтаваныя пакеты.

— Цяпер дзеці з 6 гадоў і п'юць кока-колу, а гэта шкодна, — з веданнем справы кажа Арцём.

— Бабуля заўсёды збірае на зіму лісце маліны, ажыны і парэчак, а я ёй дапамагаю, — падзялялася Ангеліна Дыжова. — А яшчэ лепш, калі ягады разам з галінкамі. Тады і пах больш

прыемны. Мне вельмі падабаецца гарбата з мелісы — мы яе таксама збіраем.

— А мая бабуля збірае ліпу і мяту ў лесе, — дадае Арцём Швіранкоў. — Гэта ішчч больш карысна.

— Вітамінная гарбата, як і лекавая, ужываецца ў невялікай колькасці, — інструктуе Іна Скобелева. — Дзеці і п'юць яе ўсяга па паўшклянкі, прычым не гарчую. І гэта адбываецца ў адзін і той жа час. Вядома, што эфект найбольшы, калі ўжываць гарбаты за гадзіну да абеду.

— Бацькі вельмі задаволены, што іх дзеці і п'юць вітамінную гарбаты ў школе, — падключыла Наталія Лісоўская. — Дома не заўсёды хапае часу, каб яе завярваць.

— Яны не губляюць свой пач. Настаўніца пільна назірае за тым, каб дзеці не парушалі правілы гігіены. Перад піццём гарбаты кожны старанна мые рукі, а пасля дзяржунны збіраюць посуд, мыюць і складаюць у спецыяльна падрыхтаваныя пакеты.

— Цяпер дзеці з 6 гадоў і п'юць кока-колу, а гэта шкодна, — з веданнем справы кажа Арцём.

— Бабуля заўсёды збірае на зіму лісце маліны, ажыны і парэчак, а я ёй дапамагаю, — падзялялася Ангеліна Дыжова. — А яшчэ лепш, калі ягады разам з галінкамі. Тады і пах больш

прыемны. Мне вельмі падабаецца гарбата з мелісы — мы яе таксама збіраем.

— А мая бабуля збірае ліпу і мяту ў лесе, — дадае Арцём Швіранкоў. — Гэта ішчч больш карысна.

— Вітамінная гарбата, як і лекавая, ужываецца ў невялікай колькасці, — інструктуе Іна Скобелева. — Дзеці і п'юць яе ўсяга па паўшклянкі, прычым не гарчую. І гэта адбываецца ў адзін і той жа час. Вядома, што эфект найбольшы, калі ўжываць гарбаты за гадзіну да абеду.

— Бацькі вельмі задаволены, што іх дзеці і п'юць вітамінную гарбаты ў школе, — падключыла Наталія Лісоўская. — Дома не заўсёды хапае часу, каб яе завярваць.

— Яны не губляюць свой пач. Настаўніца пільна назірае за тым, каб дзеці не парушалі правілы гігіены. Перад піццём гарбаты кожны старанна мые рукі, а пасля дзяржунны збіраюць посуд, мыюць і складаюць у спецыяльна падрыхтаваныя пакеты.

— Цяпер дзеці з 6 гадоў і п'юць кока-колу, а гэта шкодна, — з веданнем справы кажа Арцём.

— Бабуля заўсёды збірае на зіму лісце маліны, ажыны і парэчак, а я ёй дапамагаю, — падзялялася Ангеліна Дыжова. — А яшчэ лепш, калі ягады разам з галінкамі. Тады і пах больш

прыемны. Мне вельмі падабаецца гарбата з мелісы — мы яе таксама збіраем.

— А мая бабуля збірае ліпу і мяту ў лесе, — дадае Арцём Швіранкоў. — Гэта ішчч больш карысна.

— Вітамінная гарбата, як і лекавая, ужываецца ў невялікай колькасці, — інструктуе Іна Скобелева. — Дзеці і п'юць яе ўсяга па паўшклянкі, прычым не гарчую. І гэта адбываецца ў адзін і той жа час. Вядома, што эфект найбольшы, калі ўжываць гарбаты за гадзіну да абеду.

— Бацькі вельмі задаволены, што іх дзеці і п'юць вітамінную гарбаты ў школе, — падключыла Наталія Лісоўская. — Дома не заўсёды хапае часу, каб яе завярваць.

— Яны не губляюць свой пач. Настаўніца пільна назірае за тым, каб дзеці не парушалі правілы гігіены. Перад піццём гарбаты кожны старанна мые рукі, а пасля дзяржунны збіраюць посуд, мыюць і складаюць у спецыяльна падрыхтаваныя пакеты.

ГАРАСКОП СТРЫЖАК НА ЛЮТЫ

1 лютага, субота. Падраўняйце кончыкі валасоў сёння, і імунітэт замацуецца. Праўда, валасы змарудзяць рост. Так што вам вырашаць, што важней.



2 лютага, нядзеля. Ад паходу ў цырульню варта ўстрымацца, каб не наклікаць на сябе ў хуткім часе няудачу.

3 лютага, панядзелак. Стрыжка не толькі значна паскорыць рост валасоў, але і палепшыць іх стан і якасць.

4 лютага, аўторак. Вельмі добры дзень для стрыжкі. Асабліва калі вы хочаце, каб вашы валасы сталі гусцейшымі і хутчэй раслі.

5 лютага, серада. Пасля візіту ў цырульню ў вас перастаюць секчыся і будучы хутчэй расці валасы.

6 лютага, чацвер. Сёння лепш не стрыжчыся і не рабіць ніякіх працэдур для валасоў, нават калі гэта звычайная маска. Валасы могуць пашкодзіцца.

7 лютага, пятніца. Пасля сённяшняга візіту ў цырульню вашы валасы будучы хутчэй расці, але вось укладваць іх будзе складана яшчэ вельмі доўга.

8 лютага, субота. Наведанне цырульніка абяцае пріліў жыццёвых сіл, але валасы стануць непапулярнымі.

9 лютага, нядзеля. Падстрыгаючыся сёння, памятайце, што тым самым вы праганяеце са свайго жыцця шанцаванне і поспех.

10 лютага, панядзелак. Змена прычоскі сёння адаб'еца на вашым самаадчуванні нялепшым чынам, так што, хоць валасы і будучы хутчэй расці, арганізму не хопіць сіл падтрымаць іх стан, і ў хуткім часе дзевяціцца састрычыць напітае больш.

11 лютага, аўторак. Змена прычоскі можа прывесці да пагаршэння агульнага самаадчування.

12 лютага, серада. Адзі са спрыяльных дзён для стрыжкі ў гэтым месяцы. Пасля наведвання цырульні не толькі валасы будучы лепш выглядаць і хутчэй расці, але і ў вашым жыцці ўсё наладзіцца.

13 лютага, чацвер. Спрыяльны тэндэнцыі ўчарашняга дня ўзмацняюцца, так што смела запісвайцеся да цырульніка на сёння, бо стрыжка ці афарбоўванне валасоў дапаможа палепшыць адносіны з блізкімі.

14 лютага, пятніца. Хочаце кардынальна змяніць сваё жыццё — падстрыжыцеся сёння, і зоркі дапамогуць.

15 лютага, субота. Ні ў якім разе не стрыжчыцеся ў гэты дзень, вы не толькі можаце перасушыць валасы, але і ў жыцці ўсё рызыкуе разладзіцца.

16 лютага, нядзеля. Дзень добры для ўмацавання каранёў валасоў. Палепсіце сьме маскэй ці масажам галавы.

17 лютага, панядзелак. Калі жадаеце пазбавіцца ад напалашанага негатыву, то стрыжчыцеся сёння ці падраўняйце кончыкі валасоў. Але памятаеце: пасля такой стрыжкі валасы змарудзяць свой рост.

18 лютага, аўторак. Сёння дзень спрыяльны для афарбоўвання валасоў, бо верагоднасць пашкодзіць валасы малая. А стрыжка рэкамендавана тым, хто пакутуе ад дэпрэсіі.

19 лютага, серада. Калі жадаеце пазнаёміцца з цікавымі людзьмі, якія ведаюць толк у забаве, то абавязкова падстрыжыцеся сёння.

20 лютага, чацвер. Стрыжка сёння — да хваробы і пагаршэння самаадчування, але на стане валасоў гэта ніяк не адаб'еца. Так што, калі жадаеце што-небудзь зрабіць з валасамі — зачышчыце іх па-новаму, пафарбуюць ці зрабіце пажыўную маску.

21 лютага, пятніца. Не варта сёння стрычы валасы. Ёсць небяспека змяніць сваё жыццё не ў лепшы бок.

22 лютага, субота. З валасамі сёння лепш не эксперыментаваць, нават не змяняць прычоску, не кажучы ўжо пра афарбоўку ці стрыжку.

23 лютага, нядзеля. Неспрыяльны тэндэнцыі ўчарашняга дня захоўваюцца. Дайце валасам перадыхнуць, не прычэсвайце іх лішні раз.

24 лютага, панядзелак. Калі хочаце, каб валасы перасталі секчыся і выпадаць — смела стрыжчыцеся сёння.

25 лютага, аўторак. Нейтральны дзень для стрыжкі і афарбоўвання, валасам нічога не пагражае, але і якасць іх не палепшыцца.

26 лютага, серада. Стрыжка прывядзе да галаўнога болю і пагаршэння самаадчування.

27 лютага, чацвер. Калі вы знаходзіцеся з кімсьці ў сварцы, то падстрыжыцеся сёння, і зоркі дапамогуць згладзіць канфлікт і знайдзі агульную мову з гэтым чалавекам.

28 лютага, пятніца. Не варта хадзіць у цырульню сёння, калі вы гадуеце валасы. Нават нязначнае падстрыганне валасоў прывядзе да заповалення іх росту.

Запрашалынік

НА ГАРНАЛЬЖНЫ СПУСК — У КАРОБЧЫЦЫ

Гродзенскаму запрашаюць 1-2 лютага бясплатна прагэсціраваць гарнальжныя трасы ў Каробчыцах у раёне аднаіменнага аграрнага комплексу непадалёк ад абласнога цэнтара. Праўда, усім ахвотным трэба мець на ўвазе, што пракату лыжнай амуніцыі пакуль няма.

Гарнальжны комплекс сёння ўжо мае 3 трасы розных катэгорый. Адна — працягласцю 450 метраў з вулгом схілу 40 градусаў, другая — сярэдняй складанасці (350 метраў з вулгом схілу 12 градусаў), а трэцяя — прамая дзіцячая. Дастануць людзей на адно забяспечаны 3 пад'ёмнікі, а снежнае пакрыццё — 4 снегагенератары. Устаноўлены сучасная траўмабеспечная агарода, асвятленне, зроблена аўтастанка. На тэрыторыі комплексу (27 гектараў) плануецца таксама пабудаванне пейтальную і квадрацыклавую трасы, домкі для адпачынку.

Барыс ПРАКОПЧЫК.

Утэрную квітанцыю о приеме наличных денежных средств (страховых взносов) ЗАО «БелИнгострах» формы 1-СУ серии КС № 3486202 считать недействительной.

ИЗВЕЩЕНИЕ о проведении 12 февраля 2014 г. повторных торгов с условиями по продаже имущества, принадлежащего ОАО «Электромодуль»

Table with details of the auction: предмет торгов (Корпус № 7), местонахождение (Минская область), сведения о продавце (ОАО «Электромодуль»), начальная цена (13 153 700 000 белорусских рублей), условия торгов.

Торги проводятся в соответствии со ст. ст. 417, 418 Гражданского кодекса Республики Беларусь и порядком проведения аукциона по продаже имущества ОАО «Электромодуль», утвержденным организатором торгов.

К участию в торгах допускаются юридические и физические лица, заключившие соглашение с организатором торгов о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона, внесшие задаток, а также представившие организатору торгов следующие документы:

заявление на участие в аукционе (по форме, установленной организатором торгов); заявление об ознакомлении с документами, продаваемым имуществом, порядком проведения аукциона (по форме, установленной организатором торгов); копию свидетельства о регистрации (для юридических лиц и индивидуальных предпринимателей); копию устава (для юридических лиц); копию платежного документа о внесении задатка; документы, подтверждающие полномочия представителя юридического (физического) лица; а также, при необходимости, иные документы в соответствии с порядком проведения аукциона.

Задаток перечисляется на расчетный счет УП «Минский городской центр недвижимости» № 3012104971019 в региональной дирекции № 700 ОАО «БПС-Сбербанк», г. Минск, код 153001369, УНП 190398583 в срок, установленный для приема документов на участие в аукционе.

Торги проходят в форме открытого аукциона с условиями на повышение начальной цены. Торги проводит аукционист, определенный организатором торгов. В процессе торгов начальная цена повышается аукционистом до тех пор, пока только один участник согласится приобрести предмет торгов. Данный участник объявляется победителем торгов, а наивысшая цена (цена продажи) фиксируется в протоколе о результатах торгов и не включает НДС.

В ходе торгов участники могут предлагать свою цену за продаваемое имущество в соответствии с порядком проведения аукциона.

Оплата стоимости приобретенного имущества с учетом НДС осуществляется победителем торгов (покупателем) в порядке, предусмотренном в договоре купли-продажи. По согласованию с продавцом возможна рассрочка платежа.

Договор купли-продажи между продавцом и победителем торгов (покупателем) заключается в течение 5 рабочих дней со дня проведения аукциона. Торги проводятся 12 февраля 2014 года в 12.30 по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, зал аукционов. Прием документов, а также консультации по вопросам участия в торгах осуществляются с 03.02.2014 по 10.02.2014 включительно в рабочие дни с 09.00 до 13.00 и с 14.00 до 17.00 (по пятницам — до 16.45) по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, каб. 6.

Телефоны для справок: (017)327-48-36 (УП «Минский городской центр недвижимости») (017)74-72-04 (ОАО «Электромодуль»).

ИЗВЕЩЕНИЕ о проведении 12 февраля 2014 г. повторных торгов с условиями по продаже имущества, принадлежащего ОАО «Электромодуль»

Table with details of the auction: предмет торгов (Корпус № 29), местонахождение (Минская область), сведения о продавце (ОАО «Электромодуль»), начальная цена (12 017 500 000 белорусских рублей), условия торгов.

Торги проводятся в соответствии со ст. ст. 417, 418 Гражданского кодекса Республики Беларусь и порядком проведения аукциона по продаже имущества ОАО «Электромодуль», утвержденным организатором торгов.

К участию в торгах допускаются юридические и физические лица, заключившие соглашение с организатором торгов о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона, внесшие задаток, а также представившие организатору торгов следующие документы:

заявление на участие в аукционе (по форме, установленной организатором торгов); заявление об ознакомлении с доку

